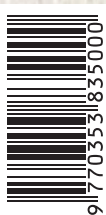

cijena 1.5 EUR

petak, 05. oktobar 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1459

XXIX

DUBROVNIK

BUKOVICA

DEPORTACIJE

ŠTRPCI

vlast i spomenik titu

DA IM VIDIŠ ANTIFAŠIZMA

**Šarić i lončar
traže odštetu od države**

**NAŠE PARE ZA
KOREKTNE MOMKE**

**duvan i alkohol
među maloljetnicima**

SVE NA IZVOLTE

FOKUS

I ŠARIĆ I LONČAR TRAŽE ODŠTETU OD DRŽAVE:
Naše pare za korektne momke (Milena Perović-Korać) 8

DANAS, SJUTRA

Put u neslobodu (Milan Popović) 11

MONITORING

VLAST I SPOMENIK TITU:
Da im vidiš antifasizma (Miloš Bakić) 12

DRUŠTVO

DUBROVNIK, 27 GODINA POTOM:
To nije statistika, to su ljudi (Luko Brailo) 16

DUVAN I ALKOHOL MEĐU MALOLJETNICIMA:
Na izvolte (Predrag Nikolić) 18

ŽIVOT OD STEČAJA - DRŽAVA, SUDIJE,
UPRAVNICI, MAFIJA:
Novi zakon za stara pravila (Zoran Radulović) 22

INTERVJU

MR NEBOJŠA VELIČKOVIĆ, SAVJETNIK
U ODJELJENJU ZA SAVJETODAVNE POSLOVE MPRR:
Pčelarstvo je porodični biznis (Veseljko Koprivica) 24

OKO NAS

PLAV - POBUNA PROTIV
GRADNJE MALIH ELEKTRANA:
Tajkuni po svom (Tufik Softić) 32

POŽAR U ULCINJSKOJ MASLINADI:
Uzaludne pouke? (Mustafa Canka) 34

SPOROVOSNA HITNA MEDICINSKA POMOĆ:
Ruke vezane propisima (Dragana Šćepanović) 36

OBIČNI, POSEBNI LJUDI -
MEDICINSKA SESTRA SLAĐANA PETKOVIĆ:
Kao neko savim svoj (Miljana Dašić) 38

INTERVJU

MARINKO ČULIĆ, NOVINAR IZ ZAGREBA:
Hrvatskom gazduje desnica (Veseljko Koprivica) 40

REGION

NAKON POSJETE
ALEKSANDRA VUČIĆA MOSKVI:
Srbija između dvije stolice
(Milan Bošković) 43

INTERVJU

DANIJELO CEROVIĆ,
GITARISTA:
Značajan iskorak
(Miroslav Minić) 48

FOKUS

Izgleda da ćemo platiti
i Šariću i Lončaru.
Plaćićemo i Kaliću.
Optuženima za ratne
zločine i njihovim
žrtvama. Plaćićemo desetine
miliona jer država ne isplaćuje
zarađeno zaposlenima, a svako
malo ispostavlja nam se račun i
iz Strazbura. Malo ko ima ovako
skupo pravosuđe i vlast

STR
8-1028. septembar 2018.
broj 1456.21. septembar 2018.
broj 1457.

TO NIJE STATISTIKA, TO SU LJUDI

Od jeseni '91. do jeseni '95. ovdje je poginulo 428 hrvatskih branitelja, 116 civila, 15-ero djece, 434 zatočenika s dubrovačkog područja su dio „rata za mir“ proveli u logorima u Morinju i Bileći; oštećeno je više od 300 crkvenih objekata, u vrijeme najžešće agresije (jesen '91 – ljeto '92) u vojnoj blokadi Dubrovčani su proveli 87 dana; 138 dana bili bez vode i struje, a skoro isto toliko proveli pod zvukom sirena u skloništima

STRANA 16

MR NEBOJŠA VELIČKOVIĆ, SAVJETNIK U ODJELJENJU ZA SAVJETODAVNE POSLOVE MPRR **PČELARSTVO JE PORODIČNI BIZNIS**

Crna Gora sa svojim specifičnostima ima sve uslove za razvoj pčelarstva i dobijanje najvažnijih proizvoda od pčela

STRANA 24

TAJKUNI PO SVOM

Plavljeni se ponovo pobunili protiv gradnje male hidroelektrane ovog puta na Komorači jer će odvođenje rijeke cijevima ostaviti lokalno stanovništvo, koje se bavi isključivo poljoprivredom, bez vode, što je jedan od glavnih razloga za nove migracije

STRANA 32

UZALUDNE POUKE?

Tek sedmog dana nakon izbijanja velikog požara u Maslinadi i u Mendri svi su u Ulcinju odahnuli. Krivac se traži, a ukupna šteta nikada neće biti izračunata

STRANA 34

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović
Kolumnisti:
Ferid Muhić, Milan Popović, Filip Kovačević,
Gradimir Gojer, Zoran Pusić

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

PODACI CENTRALNE BANKE

GRAĐANI I PRAVNA LICA ZADUŽENI 784,5 MILIONA

Posljednji podaci koje od finansijskih institucija prikuplja Centralna banka Crne Gore pokazuju da su od početka godine građani, privreda i administracije za različite namjene kod crnogorskih banaka i drugih finansijskih institucija podigli kredite ukupne vrijednosti 784,5 miliona eura, uz prosječnu kamatnu stopu od barem 6,42 odsto na godišnjem nivou.

Samo u avgustu odobrena su 83 miliona eura kredita od čega 64,8 miliona na period duži od godinu. Od tog iznosa, domaćinstva su se zadužila 39,4 miliona, a različita pravna lica 43,7 miliona eura.

Banke su prema namjeni odobrile čak 27,8 miliona eura gotovinskih kredita, za likvidnost obrtnih sredstava u vrijednosti 21 milion eura, te za ostale namjene 22,1 milion eura.

Građani su se najviše zadužili kroz gotovinske, odnosno nenamjenske kredite, i to 26,1 milion eura. Za kupovinu ili adaptaciju stambenog prostora kreditirani su sa 5,1 milionom eura, dok su za neprecizirane namjene pozajmili još 4,9 miliona eura.

Za likvidnost obrtnih sredstava najviše su kreditirana pravna lica, kreditima vrijednim 21 milion eura. Za kategoriju ostalih potreba pomogli su se pozajmicama od 17,2 miliona eura, dok su se za refinansiranje obaveza koje od ranije imaju prema drugim bankama zadužili 2,1 milion eura.

Kamatne stope u prosjeku su se kretale pet odsto za kredite do 12 mjeseci, te 6,54 odsto za one na period duži od godinu i na najnižem su nivou od početka 2018.

Građani su najveću cijenu pozajmica od banaka i finansijskih institucija plaćali u prosjeku 7,96 odsto ukupnog iznosa kredita za efektivne kamatne stope.

Na drugoj strani skale su upravo iste banke i finansijske institucije, koje su kredite podizale uz efektivne kamatne stope od 2,53 odsto.

Prema namjeni, najveće prosječne efektivne kamatne stope od 8,89 odsto plaćaju oni koji su od finansijskih institucija pozajmili gotovinu. No, najveću cijenu pozajmica plaćaju oni vrlo rijetki koji realizuju investicione programe i odluče da novac vrate za manje od godinu, uz kamatnu stopu od 15,9 odsto.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

VELJOVIĆ ZAPRIJETIO KRIMINALCIMA

Direktor Uprave policije **Veselin Veljović** na svečanoj akademiji povodom Dana policije kazao je da u Upravi policije postoje „neistomišljenici“ koji sve njene napore „žele obesmisлити i umanjiti“.

„To im nećemo dozvoliti i uradićemo sve da takvi pojedinci ne budu dio našeg kolektiva, koji časno i odgovorno obavljaju svoje zadatke“, rekao je Veljović.

Prema njegovim riječima samo uz „zajedničko djelovanje i zajednički odgovor svih nas“ moguća je borba protiv svih devijantnih ponašanja u društvu.

„Pozivam građane, nevladine organizacije, medije, civilno društvo i druge pojedince sa osjećajem društvene odgovornosti da budu partneri policiji i naporima

za unaprijeđenje zajedničke bezbjednosti“, istakao je Veljović.

On je kazao da, prema posljednjim anketama, više od 60 odsto građana podržava aktivnosti policije i Ministarstva unutrašnjih poslova.

Kriminalcima koji „ne misle dobro ni sebi, ni građanima, ni državi“ Veljović je poslao posebnu poruku:

„Jasno je da ste vi u svijetu kriminala protivnici zakona, interesa bezbjednosti građana i društvene zajednice. Osjetićete efikasnost i snagu sistema bezbjednosti. Nećemo vam dozvoliti ugrožavanje bezbjednosti građana. Tražićemo vas na svakoj tački ove planete, dok ne budete

privedeni sudu pravde. Iniciraćemo postupke provjera stečene imovine bezbjednosno interesantnih lica, njihovih porodica i povezanih lica. I zajedno sa drugim organima pokrenuti postupke za oduzimanje imovine u skladu sa zakonskom procedurom. Znajući da vašoj kriminalnoj moći snagu daje novac stečen kriminalnim djelovanjem“.

Ministar unutrašnjih poslova **Melvudin Nuhodžić** istakao je da je izgradnja stabilne Crne Gore u kojoj se živi bezbjedno i u kojoj su stvorene sve pretpostavke za razvoj demokratije i vladavine prava cilj kojem MUP teži.

„Uvjeravam vas da u tom pravcu svakodnevno djeluju Uprava policije i MUP“, rekao je Nuhodžić.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Slikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplata
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

VUKOVIĆ NEĆE TOLERISATI KONTAKTE SA „RUŠITELJIMA TEMELJA DRŽAVE“

Urednica Prvog programa Radio televizije Crne Gore (RTCG) **Mila Vuković**, koja je na tu poziciju došla bez javnog konkursa, kazala je na kolegijumu te medijske kuće da „neće tolerisati da novinari RTCG-a imaju kontakte sa opozicijom, pojedincima i organizacijama koje ruše temelje države“.

Kako navodi izvor *Vijesti*, Vuković je poručila i da „neće tolerisati nikakvu subverzivnu djelatnost novinara, niti iznošenje stava o bilo čemu“.

Prema nezvaničnim informacijama, ona se prekjue pojavila na sjednici kolegijuma, a da niko iz menadžmenta prethodno nije objasnio u kojem je svojstvu prisustvovala sastanku urednika svih redakcija državne televizije.

Vukovićeva, koja je neko vrijeme bila savjetnik za odnose sa javnošću u kabinetu ministra sporta **Nikole Janovića**, nije željela da se izjasni povodom svog povratka u RTCG.

Ona je, do prelaska u Ministarstvo sporta po dolasku Janovića u taj resor, bila novinar informativne redakcije RTCG, gdje je pokrivala teme koje se tiču ekonomije i politike.

Nakon smjene direktorice **Andrijane Kadije**, RTCG je suočen sa velikim brojem tužbi.

Pored bivše direktorice RTCG, koja je pred Osnovnim sudom pokrenula spor zbog nezakonite smjene, istim povodom tužbe su podnijeli i bivši direktor Televizije **Vladan Mićunović**, bivši urednik Informativnog programa TVCG **Aleksandar Mirković** i takođe bivši šef deska **Damir Ramović**.

Ramović i još nekoliko kolega, među kojima je i bivša urednica emisije *Replika* **Ratka Pavlović**, prebačeni su na Portal RTCG. Ramović je tužbu podnio jer je prebačen na lošije radno mjesto, što, kako je naveo u tužbi, nije u skladu sa Zakonom o radu.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

MASOVNA TUČA U BJELOPOLJSKOJ ŠKOLI

UČENICIMA PRIJETI ISKLJUČENJE

Učenici Srednje elektro-ekonomske škole u Bijelom Polju biće isključeni ukoliko se dokaže da su učestvovali u tuči u utorak.

U jednoj od najmasovnijih tuča koja se nakon velikog odmora desila u ovoj školi sedamnaestogodišnji učenici **A.F, U.J, A.B.** i pomoćnik direktora **Miladin Peković** (53), koji je pokušao da razdvoji zavađene učenike, zadobili su lakše tjelesne povrede.

Iz policije su saopštili da su „prikupljena obavještenja od ukupno 15 lica“.

„Obavještenja su prikupljena od 12 maloljetnih lica u prisustvu zakonskih staratelja – roditelja, od jednog punoljetnog učenika i dva zaposlena u školi“, kazali su iz policije.

U srijedu su, u prisustvu roditelja, pedagoga, sekretara škole i razrednih starješina saslušavani učenici koji su učestvovali ili bili prisutni kada se tuča dogodila.

Pomoćnik direktora kazao je da će se škola ozbiljno pozabaviti ovim problemom vršnjačkog nasilja i preduzeti sve zakonom propisane mjere.

„Tuča je započela iznenada nakon velikog odmora. Za sada se samo nagađa šta je uzrok. Učenici koji su prisustvovali tuči su ispričali da je sve krenulo bezazlenom prepirkom oko guranja na ulasku u školu“, rekao je Peković.

On je kazao da su uzete izjave učenika i održane sjednice odjeljenjskih vijeća sa predlozima za vaspitne mjere, koje usvaja Nastavničko vijeće.

Podsjetio je da je tuča najteži oblik prekršajne discipline u školi i da će nakon zakonske procedure i predloga odjeljenjskih vijeća, Nastavničko vijeće odlučiti o kaznama, uključujući i isključenja iz škole.

„Cilj je da svu djecu zaštitimo od vršnjačkog nasilja kako bi škola, kao i do sada, bila sigurno mjesto za boravak učenika“, istakao je Peković.

KARAVAN ZDRAVLJA
05.10 NIKŠIĆ
 Gradski trg 11.00 - 16.00
12.10 TIVAT
 Porto Montenegro 11.00 - 16.00
19.10 PODGORICA
 Mall of Montenegro 11.00 - 16.00
 Promocije, edukacije i besplatni palpatorni pregledi. Sve će biti u redu.

JEDAN CILJ
POBIJEDITI KARCINOM DOJKE
 Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja posljedice. **PREVENCIJA.** Prati nas na facebook grupi **ZA NJU** i budi u toku sa najnovijim informacijama iz sfere borbe protiv karcinoma dojke.

CRNA GORA U PREVENCIJI KARCINOMA DOJKE

Za Nju
 Kampanja za borbu protiv raka dojke u Crnoj Gori

SA PRVOG EVROPSKOG SAMITA O RIJEKAMA, koji je održan u Sarajevu, upućen je zahtjev zvaničnoj Evropi i nacionalnim vladama i apel šefovima država da moraju prekinuti davanje subvencija za izgradnju hidroelektrana (HE).

Učesnici samita su potpisali i deklaraciju za očuvanje rijeka Evrope i tim dokumentom od evropskih institucija tražili da prestanu sa promocijom i finansiranjem projekata izgradnje hidroelektrana, kao održivih izvora energije. Zahtjevi navedeni u tekstu deklaracije, imaju za cilj da pomognu uspješnu implementaciju Okvirne direktive o vodama EU, kako bi do 2027. godine evropske rijeke mogle da povrate dobro ekološko stanje. Zato sa učesnici samita zabranu subvencija za hidroenergetske projekte tražili i od Evropske komisije (EK) i Evropskog parlamenta (EP).

PLUS

NAJSAVREMENIJI APARAT MAGNETNE REZONANCE, pušten je u rad u Kliničkom centru. Radi se o aparatu MR *Skyra*, koji je kako je saopšteno iz KC, uređaj najnovije generacije, proizvođača *Siemens* koji posjeduje tehničke mogućnosti pružanja najnaprednijih pregleda magnetnom rezonancom.

I kako kod nas svako plus ima i minus za njega se postarao predsjednik Crne Gore **Milo Đukanović** koji je aparat svečano pustio u rad:

„Treba se zapitati da li će aparati vratiti povjerenje u zdravstveni sistem.

Neće, povjerenje počiva na ljudima. Mi smo ti ljudi, od prvog zaposlenog u KC-u pa sve do šefa države“. I još: „Ako smo mogli da napravimo *Aman*, *Regent*, *Porto Novi*,

onda treba da vidimo da li smo u stanju da pružimo kvalitetnu zdravstvenu uslugu“. Šta reći sem da nismo, zna to i predsjednik.

POLICAJCI SE TERETE ZA PREBIJANJE MLADIĆA

- Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici podiglo je optužnicu protiv službenika Interventne jedinice **Mladena Vujovića, Slavka Furtule, Vukomana Maraša, Marka Stojanovića i Miloša Bečanova** zbog sumnje da su 16. februara pretukli mladiće **J. B. S. N. i M. D.** u centru Podgorice. Suđenje je zakazano za 26. oktobar, a postupak će voditi sutkinja **Larisa Mijušković-Stamatović**.

Prema navodima optužnice, policajci se terete da su počinili krivično djelo zlostavljanje. Slučaj je procesuiran nakon što su mediji objavili snimak prebijanja koji su zabilježile sigurnosne kamere sa jednog od objekata. Na snimku se vidi kako petorica policajaca nasred ulice, nasumično, rukama i nogama tuku trojicu mladića. Nasrtanje kreće u trenutku kada jedan od mladića stavlja ruku u džep da izvadi legitimaciju i preda je policajcu. Umjesto da ga legitimira, policajac ga udara.

MINUS

MINISTARSTVO PROSVJETE već nekoliko godina sprovodi postupak dodjele međunarodnih stipendija za Ujedinjene svjetske koledže (UWC) bez precizno utvrđenih pravila, iako se radi o veoma vrijednim stipendijama, zaključila je zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda **Snežana Mijušković**.

Ombudsmanu se obratila majka jednog učenika podgoričke Gimnazije *Slobodan Škerović*, navodeći da je njen sin učestvovao na konkursu za izbor stipendiste Ujedinjenih svjetskih koledža u organizaciji Ministarstva prosvjete, kao i da su po završetku postupka objavljeni rezultati na sajtu Ministarstva, bez objavljivanja rang liste sa bodovima i kriterijumima na osnovu kojih je Komisija odlučivala.

Ombudsman je tri puta pokušao da dobije od Ministarstva prosvjete odgovore na pitanja kojim aktom je utvrđen način raspodjele UWC stipendija, da li je Komisija prilikom izbora stipendiste školske 2018/2019. i 2019/2020. godine vršila bodovanje prijavljenih kandidata, te da li je utvrdila rang listu kandidata, ali Ministarstvo nije dostavilo odgovor ni nakon upućene urgencije.

• KO JE ODGOVORAN:
Vesna Medenica i Ivica Stanković

Naše pare za *korektne momke*

Izgleda da ćemo platiti i Šariću i Lončaru. Platićmo i Kaliću. Optuženima za ratne zločine i njihovim žrtvama. Platićemo desetine miliona jer država ne isplaćuje zarađeno zaposlenima, a svako malo ispostavlja nam se račun i iz Strazbura. Malo ko ima ovako skupo pravosuđe i vlast

Crnogorsko pravosuđe košta kao đavo. Njihova borba sa organizovanim kriminalom, korupcijom, ratnim i drugim zločinima broji se u desetinama miliona eura. Velike optužnice padaju, a građanima se svako malo ispostavlja milionski račun zbog odšteta koje potražuju oni za koje su tvrdili da su narkobosovi i zločinci, a koje su potom oslobodili krivice. Ove sedmice listi su se, očekivano, pridružili **Duško Šarić i Jovica Lončar**, proljetos pravosnažno oslobođeni krivice da su oprali oko 20 miliona eura.

Šarić i Lončar su Osnovnom sudu podnijeli tužbu protiv države, u kojoj traže da im se isplati odšteta od 400 hiljada eura zbog neosnovanog pritvora. Mediji su izračunali da dvojica Pljevljaka traže oko pet hiljada eura za dan proveden u pritvoru.

Duško Šarić uhapšen je 16. novembra 2010. godine u Pljevljima, nakon što su italijanske vlasti izdale nalog za njegovo hapšenje u međunarodnoj akciji *Loptice*. Manje od godinu potom, u maju 2011. godine uhapšen je i Jovica Lončar, direktor Šarićeve firme *Mat company*. Optužnicu

protiv njih 2012. godine podigla je specijalna tužiteljka Đurđina-Nina Ivanović. Optužnicom im se stavljalo na teret da su se u periodu od 24. juna 2006. do 28. februara 2011. „udružili da putem bankarskog i finansijskog poslovanja prikriju porijeklo novca, za koji su znali da je pribavljen krivičnim djelom - neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga izvršenog na organizovan način, u ukupnom

Protiv tužilaca i sudija nikada nije pokrenut postupak utvrđivanja odgovornosti zbog „grešaka“ u velikim i važnim procesima. Umjesto toga, godinama gledamo međusobno optuživanje između sudskih i tužilačkih funkcionera, koji jedni na druge prebacuju odgovornost

iznosu od 21.353.879,22 eura”. Oni su negirali te optužbe.

Nakon skoro sedam godina od hapšenja donešene su tri osuđujuće presude, ali su one oborene na višim instancama, od strane Apelacionog suda u septembru prošle godine, i konačno tu presudu su potom potvrdili Apelacioni i konačno proljetos i Vrhovni sud.

Analitičari i pravni eksperti smatraju da je proces za pranje novca protiv Šarića i Lončara „pao”, zbog toga što tužilaštvo prethodno nije utvrdilo porijeklo 20 miliona koji su bili predmet postupka. Prema riječima **Borivoja Đukanovića**, advokata Lončara i Šarića, „na odbrani je bio teret dokazivanja porijekla tog novca”. U obrazloženju oslobađajuće presude Vrhovni sud održao je svojevrstnu lekciju tužilaštvu o tome

da optužnica za pranje novca ne može biti održiva ako se ne utvrdi porijeklo novca.

Godinu dana ranije, **Safet, Mersudin i Amina Kalić** pravosnažno su oslobođeni optužbi za pranje novca, u postupku koji je veoma ličio na već opisano suđenje Šariću i Lončaru. Advokat odbrane **Borivoje Borović** pohvalio se kako su tokom postupka pružili dokaze da sporni novac (8,5 miliona eura) nije stečen kriminalnim već legalnim privrednim aktivnostima. „Dokazali smo da su prodavali imovinu, da su imali državne kredite, čak smo dokazali da je Vlada Crne Gore dodijelila Kalićima kredit svojevremeno od 300.000 eura i da ga je potpisao budući premijer **Igor Lukšić**”, kazao je Borović.

Borović je tada najavio u *Danu* da će u ime porodice Kalić protiv države podnijeti makar tri tužbe uz odštetni zahtjev od najmanje 12 miliona eura. On je naveo da će njegovi klijenti tražiti naknadu štete zbog neosnovanog pritvora, vraćanje imovine oduzete prije pet godina i naknadu izgubljene dobiti i štete zbog propadanja blokirane

Šarić i Lončar su Osnovnom sudu podnijeli tužbu protiv države, u kojoj traže da im se isplati odšteta od 400 hiljada eura zbog neosnovanog pritvora. Mediji su izračunali da dvojica Pljevljaka traže oko pet hiljada eura za dan proveden u pritvoru

imovine. „Amina Kalić je provela u pritvoru više mjeseci. Mersudin Kalić je neosnovano držan u pritvoru dvije godine. To će biti osnov za jednu tužbu”, precizirao je Borović. „Potom slijede zahtjevi za povraćaj imovine koja je bila privremeno oduzeta. Tužićemo ih i za štetu koja je nastala zbog toga što nijesu mogli da koriste te objekte, kao i za štetu nastalu od propadanja imovine koja je bila blokirana”.

Kalići potom i podnose tri tužbe protiv države zbog štete koja je nastala na njegovoj imovini tokom trajanja sudskog postupka. Kalićima je oduzeta imovina u vrijednosti od 28 miliona eura.

Ključni problem je pitanje odgovornosti u pravosuđu”, ocijenila je ove sedmice, nakon što su Šarić i Lončar podnijeli tužbu **Vanja Čalović-Marković**, direktorica Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS). „Veći problem je da se ne može nikome dva puta suditi za isto krivično djelo. To znači da je ovim postupcima njima očišćena biografija i dobili su potvrdu da se nijesu bavili

• ODGOVORNE SU ŽRTVE: Duško Marković

kriminalom samo i isključivo zahvaljujući jednom javašluku u pravosuđu za koji nema bilo kakve odgovornosti”.

Protiv tužilaca i sudija nikada nije pokrenut postupak utvrđivanja odgovornosti zbog „grešaka” u vlikim i važnim procesima. Umjesto toga, godinama gledamo međusobno optuživanje između sudskih i tužilačkih funkcionera, koji jedni na druge prebacuju odgovornost. Nakon što su pali slučajevi Kalić i Šarić, više puta su predsjednica, Vrhovnog suda **Vesna Medenica** i državni tužilac **Ivica Stanković**, indirektno, sa sebe skidali odgovornost, uperili prstom u onog drugog. Da li i to tek radi predstave za javnost ili ne, ali ni međusobne optužbe nijesu rezultirale utvrđivanjem odgovornosti.

Čišćenje biografija ne dešava se samo u postupcima koji se tiču organizovanog kriminala i korupcije.

Specijalno tužilaštvo za ratne zločine odbacilo je tokom prošle godine sve krivične prijave za ratne zločine, a da o tome nije obavijestilo ni crnogorsku javnost, ali ni Evropsku komisiju. Zvanično, kad bi se gledao broj osuđujućih presuda, u Crnoj Gori ratnih zločina kao da nije ni bilo. No, da su oni fakat pokazuje odšteta koju crnogorske vlasti isplaćuju za ratne zločine. U prošlogodišnjem izvještaju o realizaciji Akcionog plana za 23. pregovaračko poglavlje – *Pravosuđe i temeljna prava*, stoji da je žrtvama ratnih zločina dosuđena naknada štete od 1.347.080,41 euro.

I opet ni za to nema odgovornih. Medenica je svojevremeno saopštila i da smatra da nema odgovornosti sudova zbog toga što u slučajevima ratnih zločina izostalo utvrđivanje komandne odgovornosti, što je konstatovano u gotovo svakom Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore.

„Pitanja odsustva komandne odgovornosti, saizvršilaštva, pomaganja i podstrekavanja Evropska komisija veže isključivo za optuženja za ratne zločine, pa samim tim i

za nadležnost državnog tužilaštva, kao organa nadležnog za gonjenje učinilaca krivičnih djela“, pronašla je rješenje predsjednica Vrhovnog suda.

u administraciji.

Samo u prošloj godini, vrijednost izgubljenih sporova države u kojima je postupao zaštitnik, iznosio je preko

• **PRANJE BIOGRAFIJA:**
Vanja Čalović-Marković

Crnogorski građani plaćaju i zbog toga što država i oni koji je vode krše prava svojim zaposlenim,

11,6 miliona. I premijer je svojevrsan primjer kako se rješavaju problemi i na pravi način utvrđuje odgovornost. Zbog velikih sudskih troškova Vlada je, umjesto da provjetri svoje redove, objavila imena svih službenika koji su tužili državu, a premijer Duško Marković kazao je da svaki građanin treba da zna o odnosu „pojedinih državnih službenika prema državnom novcu”. U prevodu, krivi su oni koji ne čute kad ih država zakida.

Tu su i sporovi koje Crna Gora gubi pred Sudom u Strazburu. Posljednja je vijest iz juna ove godine, da je Crna Gora povrijedila prava kompanije KIPS. Evropski sud je utvrdio da je Crna Gora prekršila pravo na pravično suđenje, na imovinu i na djelotvorni lijek vlasniku te kompanije **Ristu Drekaloviću** jer mu je bivši gradonačelnik Podgorice **Miomir Mugoša** 2005. stopirao gradnju trgovačkog centra na Starom aerodromu. Drekalović je tražio odštetu u iznosu od 30 miliona eura.

Malo ko ima ovako skupo pravosuđe. I još skuplju vlast.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Čišćenje biografija ne dešava se samo u postupcima koji se tiču organizovanog kriminala i korupcije. Iako u Crnoj Gori gotovo da nema osuđenih za ratne zločine, u prošlogodišnjem izvještaju o realizaciji Akcionog plana za 23. pregovaračko poglavlje – *Pravosuđe i temeljna prava*, stoji da je žrtvama ratnih zločina dosuđena naknada štete od 1.347.080,41 euro

Put u neslobodu

Piše: Milan POPOVIĆ

Režimi neslobode, u Crnoj Gori, na Balkanu, u Rusiji, na Istoku, nisu novost. Novost su sve brojniji i ozbiljniji simptomi, znaci i pojavnici oblici neslobode u SAD, EU, na Zapadu. Svest o ovoj velikoj istorijskoj novosti odskoro probija i u tamošnjem mejnstrimu. O tome posebno dobro govori knjiga *The Road to Unfreedom*, čiji je naslov, u znak priznanja, uzet i za naslov ovog teksta. Knjiga je objavljena ove, to jest 2018. godine, a njen autor je Timoti Snajder, profesor istorije na Univerzitetu Jejl, jednom od najboljih i najprestižnijih američkih i svetskih univerziteta.

Već oko pola milenijuma, demokratija u SAD, Evropi, na Zapadu, služi kao inspiracija i uzor borcima za slobodu i demokratiju na Istoku, u Rusiji, na Balkanu, u Crnoj Gori, ali odskoro, posebno od izbora Donalda Trampa za predsednika SAD 2016.

svi znaci govore, započeo je neki čudan, opskuran i neočekivan suprotni smer. Autokratski režimi Istoka postaju uzor i inspiracija za retrogradnu dinamiku i napad na demokratiju u SAD, EU, na Zapadu. Ovo je glavna, eksplicitna, i empirijski bogato potkrepljena teza u knjizi Timotija Snajdera.

Pogledajmo samo Crnu Goru i SAD. Kada je reč o izgradnji demokratije, sav „napredak“ u Crnoj Gori, u poslednjih trideset godina, bio je u domenu simulacije i fasade, i to nas mnogo ne iznenađuje. Ali, ko je još samo pre nekoliko godina, mogao i da zamisli da će u SAD, sa dolaskom Donalda Trampa na vlast, moderna odnosno liberalna demokratija da bude toliko brzo i temeljito oslabljena. Napadnuta su njena sva četiri temeljna stuba. Osnovne ljudske slobode i prava, posebno one najranjivijih: žena, Afroamerikanaca, imigranata, dece (u kavezima). Podela vlasti: partitokratija i jednopartizam u sve

tri grane. Vladavina prava: jednostrano otkazivanje prihvaćenih međunarodnih ugovora o klimi, i Iranu, i sve češći govor o predsedniku koji je, kao, iznad ustava i zakona. I sukcesija odnosno smenjivost vlasti koja je, dugoročno gledano, takođe dovedena u pitanje.

I još jedna upadljiva negativna konvergencija između današnjih Crne Gore i SAD. Beskonačni, lažni i agresivni patriotizam, začinjeno dušokovačevičevskom rusofobijom, u Crnoj Gori i anglofobijom, u funkciji sporednifikacije, odnosno skretanja pažnje sa sve veće, nepravde i opasnije unutrašnje ekonomsko-socijalne i klasne polarizacije društva. Na površini buka i bes, u dubini vladavina, ne „duboke države“, kako kažu trampovci, jer i ova je na površini, nego duboke, zapravo najdublje, kapitalističke oligarhije, glavnog aktera oligarhijskog kapitalizma, tamo i kod nas.

Zasluga za otkriće, ovde samo ukratko opisanih neobičnih i neočekivanih dinamika, negativne konvergenije, retrogradnog trenda i suprotnog smera, svakako pripada Timotiju Snajderu. Njihovo šire i dublje razumevanje, međutim, nije moguće unutar mejnstrima, nego tek unutar jedne nove, alternativne i kritičke svesti odnosno teorije. Takva je teorija svetskog sistema Imanuela Volderstina, jednog od vodećih, ako ne i vodećeg naučnika u oblasti društvenih nauka u SAD i u svetu danas, uzgred, profesora emeritusa, takođe na Jejlju. Po teoriji svetskog sistema, naime, sve ovde opisane negativne dinamike samo su vanjski simptomi jednog mnogo šireg, dugotrajnijeg i dubljeg procesa. Kraja svetskog kapitalističkog sistema kao polumilenijumskog istorijskog sistema, koji (kraj) je započeo sa početkom prvog svetskog rata 1914. a trajaće do oko 2050.

Kompleksnost, drama i neizvesnost ovog kraja, koji još uvek traje, jednako u maloj Crnoj Gori, kao i u velikim SAD, prevazilaze ambiciju i okvir ovog teksta, pa se, pored ostalog i zbog toga, ostavljaju na milost i nemilost, inteligenciji i imaginaciji čitalaca *Monitora*.

Crna Gora i SAD

Da im vidiš antifašizma

Svako ima pravo da misli da spomenik Titu treba ili ne treba podići. Niko nema pravo da kaže da je ova vlast zaslužila da podigne spomenik Titu

Dešava se, potrefilo se da vijest o podizanju spomenika **Josipu Brozu Titu**, stigne tek koji dan prije 1. oktobra, dana kad je počeo „rat za mir”. Dok grli antifašizam, zvanična Crna Gora zatire sjećanja na dane kad je napala susjede, proganjala manjine i satirala političke protivnike. Iza klanjanja antifašizmu, krije se društvo koje je iz prošlosti odbacilo najbolje i zadržalo najgore.

„Glavni grad Podgorica će podržati inicijativu o podizanju spomenika Josipu Brozu Titu u Podgorici, kao čovjeku čije je ime Podgorica ponosno nosila 47 godina, s ciljem da nastavimo da se ponosimo tom tradicijom“, rekao je gradonačelnik Podgorice dr **Ivan Vuković** na sastanku sa predstavnicima Udruženja boraca Narodno-oslobodilačkog rata i antifašista Podgorice. Vijest su prenijeli svi mediji u regionu.

Ponosan je, kaže Vuković, što su UBNOR i antifašisti „u najtežim vremenima bili na pravom putu koji treba slijediti kao moralni orijentir našeg društva u cjelini”.

Tako smo saznali da naše društvo ima „moralni orijentir”. Bilo bi tako lijepo od gradonačelnika da nam ga jednom i pokaže, da ne živimo u zabludi da ga nema.

Demokrate Crne Gore i Socijal-demokratska partija najavili su da će podržati inicijativu o podizanju spomenika Josipu Brozu. SNP-u ovo pitanje „nije na listi prioriteta”, dok je Nova srpska demokratija izričito protiv.

Šta god ko pričao, ako je vlast ozbiljno riješila da podigne spomenik - podići će ga. U tako jednostavnoj činjenici jasno se odražava koliko smo odmakli na putu ka demokratiji. Imamo jednog vođu, gotovo neprikosnovenu jednopartijsku vlast. Tačno je da više nema sleta i Titove štafete, ali, ko god je ikad bio na skupu gdje se viđeni partijski i ostali drugovi lome ne bi li prišli bliže skutima predsjednika Crne Gore **Mila Đukanovića**, zna da je trčanje sa štafetom bilo neuporedivo dostojanstvenije. Štafetu su, iako penjući se uz stepenice ka „najvećem sinu naših naroda i narodnosti”, predavali uspravni omladinci, sadašnjem Gospodaru prilazi se savijene kičme.

Vijeće Evrope je 2006. usvojilo rezoluciju o potrebi međunarodne osude zločina totalitarnih komunističkih režima. U Hrvatskoj i Srbiji, od raspada SFRJ traju pokušaji izjednačavanja fašizma i komunizma. Srbija je četnicima dala penzije, Hrvatska pokušala da zvanično zabrani petokraku. Evropski sud za ljudska prava, međutim, u slučaju mađarskog političara koji je osuđen uslovno na godinu zatvora zbog nošenja petokrake, presudio je da se zvijezda ne može posmatrati kao simbol koji predstavlja isključivo komunističku totalitarnu vladavinu, kao što je implicirala mađarska Vlada. U obrazloženju je napisano da zvijezda simbolizuje i međunarodni radnički pokret, borbu za pravednije društvo, i da je simbol zakonitog ljevičarskog pokreta.

To su nekakvi opšti tokovi, kod nas je sve pobrljano. Da bi pobijedila na prvim višestranačkim izborima sadašnja Demokratska partija socijalista zadržala je staro ime - Savez komunista Crne Gore. Od tada do danas svaki zločin, svako nepočinstvo, svaka krađa, sve što nas udaljava od demokratskog i pravednog društva, dešavalo se pod zastavom antifašizma.

Dubrovnik smo napali da bismo sačuvali Jugoslaviju, i da povučemo malo pravednije granice sa Hrvatskom nego priučeni boljševički – Titovi – biografi. Kao što reče ondašnji premijer Milo Đukanović. Učestvovali smo, u ratovima devedesetih samo kao dio Jugoslovenske narodne armije. prevario nas je Slobodan Milošević. Sve i da je tako, da nijesmo perjanice, bili bismo tek kolaboracionisti.

Saradnici okupatora, kao tokom borbe protiv fašizma, ustaše i četnici.

Laž je građena od početka. Neprocjenjivo svedočanstvo o tome su i dodaci *Pobjede* „Rat za mir”. Pismo djevojčice iz Titograda: „Dragi tata, znam da si u Kninu. Otišao si prije mjesec dana sa svojim

drugovima da braniš Jugoslaviju od ustaša i bojovnika koji su nam oduzeli vedro djetinjstvo i mir...”. Šta je tata, zaklanjajući se iza Titove Jugoslavije, stvarno tražio u Kninu, ne može se saznati iz udžbenika istorije.

Oni koji su bili protiv rata proglašeni su izdajnicima. Pripadnici manjinskih naroda živjeli su u strahu - poprijeko gledani i dok su se neki od njih kleli u odanost „čuvarima Jugoslavije”. Sve i da se najodaniji vojnik DPS-a, sa imenom Smajo na primjer, našao u vozu Beograd-Bar, na stanici Štrpci odveli bi ga saveznici njegove partije, ubili i bacili u Drinu.

Tako je za Titovim antifašizmom raspisana potjernica. Njihova Kadinjača bile su Čepikuće, Sutjeska – Čilipi, Bitka za ranjenike – deportacija muslimanskih izbjeglica.

Pored antifašizma, u Titove zasluge svako objektivan mora svrstati brigu za prava radnika i socijalnu pravdu. Nije ostao ni kamen na kamenu. Neko vrijeme uspjeli smo, ovako sitni, da budemo u vrhu zemalja sa najdubljim socijalnim jazom između bogatih i siromašnih. Poslije su prestali da mjere.

Sprdao se ko, ne sprdao, „mladi radnik samoupravljač” bio je čovjek sa dostojanstvom. Usred totalitarizma, na radničkom savjetu, smio je da kaže koja ga nepravda muči. Sad su mladi sa završenim velikim školama presrećni ako nađu posao u firmi-ćerki neke od inostranih banaka gdje rade po 10 do 12 sati. I drhte od svakog šefčića.

Dio ekonomista tvrdi da je ekonomija u SFRJ bila užasna, da je zemlja bila prezadužena. „Ukupan državni dug na kraju juna iznosio je 3,105 milijardi evra ili 70,1 odsto BDP-a. Sa depozitima, državni dug je na dan 30. jun iznosio 2,76 milijardi, što je 62,3 odsto BDP-a”, izvještavalo je ljetos Ministarstvo finansija.

Prema posljednjim *Monstatovim* podacima pokrivenost uvoza izvozom u Crnoj Gori iznosi 15,5 i

manja je u odnosu na prvih osam mjeseci prethodne godine.

Liše malo mlijeka, sira, pršute i vode, u prodavnicama se ne mogu vidjeti stvari proizvedene u Crnoj Gori. Jer ih nema.

Ono što se računa u rast standarda uglavnom su šarene laže, namijenjene njegovanju potrošačkog mentaliteta.

Silni su naponi u socijalizmu uloženi u industrijalizaciju. „Tranzicija” ih je pojela.

Na tapet je prva stigla Fabrika celuloze u Beranama. I u socijalizmu je bila problematična, nakon AB revolucije je dokrajčena. U njoj je radilo oko 2000 radnika, proizvodio se papir, čak i gorepomenute tapete. Pokušaji modernizovanja fabrike, kako ne bi trošila domaće drvo i procjene stručnjaka da može biti rentabilna sa oko 700 radnika, otišle su niz Lim. U fabrici kože *Polimka* pravili su bunde zgodne za zime po sjeveru, svakakve proizvode od kože. Fabrika je najprije zatvorena, poslije su ukrali mašine. U Beranama je postojao i rudnik, bila je i ciglana, u Andijevici je „slatka fabrika”, pogon *Soko Štarka* pravila lokume - ni lokuma ni

Za Titovim antifašizmom je devedesetih bila raspisana potjernica. Njihova Kadinjača bile su Čepikuće, Sutjeska – Čilipi, Bitka za ranjenike – deportacija bosanskih izbjeglica

• BRANJU MILOŠEVIĆEVU JU
GOSLAVIJU I HTJELI DA POVUKU
ISPRAVNIJE GRANICE NEGO
PRIUČENI BOLJEVIČKI KARTO-
GRAFI: Milo Đuknović, Svetozar
Marović i Momir Bulatović

Šteta je zaboraviti

Postoji lak način da se Crna Gora oko ratova devedesetih suoči sa sobom - svakom maturantu pokloniti Pobjedin dodatak s početka devedesetih "Rat za mir". Tamo sve piše o predanosti građana Crne Gore osvajanju Dubrovnika.

"TITOGRAĐ: 'Želja od hiljadu želja' - Od početka ratnih operacija jedinica JNA u Hercegovini i na granici Crne Gore i Hrvatske, Vojni odsjek u Titogradu pod stalnom je „opsadom“. Ovoj ustanovi svakodnevno se prijavljuju stotine dobrovoljaca. Samo su im godine različite – želja im je ista, velika: hoćemo, vele, u prve borbene redove, i to odmah."

PLAV: 'I Muslimani protiv fašista' - I prije nasrtaja hrvatskih bojovnika na jedinice JNA u neposrednoj blizini granice Crne Gore, na poručju plavske opštine bilo je interesovanje za stupanje u dobrovoljačke jedinice, u prvom redu među stanovništvom crnogorske nacionalnosti. Do sada se prijavilo 23 dobrovoljca, među kojima tri Muslimana i jedna djevojka."

"CETINJE: 'I djevojke u stroju' - U Cetinju se javilo oko 450 dobrovoljaca. Među njima je i 11 žena i djevojaka, koje žele da se pridruže svojim drugovima. Na ratištu preko hiljadu rezervista iz Cetinja časno izvršava svoje borbene zadatke."

"IVANGRAĐ: 'Svi hoće na front' - Odziv Ivangrađana na posljednjoj mobilizaciji nije bio zadovoljavajući. Međutim, od kako je "zagustilo", već nekoliko dana vojni odsjek bukvalno je opsjednut dobrovoljcima između 18 i 60 godina, koji traže da odmah budu upućeni na krizno područje. Za sada ih je preko 200. Raduje i to što među dobrovoljcima ima i Muslimana, a prijavile su se, čak i tri žene."

rahatluka.

Cipele je pravila bjelopoljska *Lenka*. Na nju su neko vrijeme podsjećali protesti radnika, sad ni to. Vunarski kombinat u tom gradu, koji je zapošljavao više od dvije hiljade ljudi, takođe je propao. Novopečeni „farmeri“ po sjeveru vunu bacaju. To im je baš problem, jer smrdi kad se spaljuje.

Gornji Ibar" iz Rožaja pravio je vrata i prozore, čak i male brvnare. Propao je. Privatizovani *Velimir Jakić* u Pljevljima, sa blizu 600 radnika, postao je *Vektra Jakić*. Iako je ta firma

su *Obodovi* bili grdni, ali je važnije što su bili - dostupni. Nema obuče iz *Košute*.

Nema ni soli iz ulcinjke Solane. Civilizovane zemlje održavaju proizvodnju soli poput one u Ulcinju, ne iz ekonomskih, nego iz ekoloških razloga.

U glavnom gradu nema fabrike mašina *Radoje Dakić*, *Marka Radovića*. Evo kreće sa radom *Novi duvanski kombinat*. Nečiji. Radi i KAP. Nekako i nečiji.

Sve u svemu, imamo odličan broj nezaposlenih, naročito mladih. Jedan diplomirani inženjer mašinstva

• SPOJILI NAJGORE IZ SOCIJALISTIČKOG I KAPITALISTIČKOG SISTEMA: Ivan Vuković, gradonačelnik Podgorice

na 30 godina dobila najkvalitetnije crnogorske šume, maksimalni domet im je proizvodnja dasaka i neisplaćivanje plata radnicima.

U nekadašnjem industrijskom centru, Nikšiću, golim okom se vidi šta se desilo sa industrijom. Nikšićka *Željezara*, *Javorak*, *Građevinsko preduzeće*, *Rudnici boksita*, *Pivara*, *Autoprevozno* i *HTP Onogošt* - i ono što radi, radi sa višestruko manjim brojem radnika, grad jedva živi.

U Mojkovcu je umro rudnik *Brskovo*, preduzeće *Vukman Kruščić*.

Hiljadu Cetinjana ostalo je bez posla kad se zatvorio *Obod*. Njihovi frižideri ponegdje dan-danas rade. Jednom je, u ulozi premijera, Đukanović objašnjavao kako je *Obod* morao da propadne jer su uvozni frižideri bili ljepši. Nije istina da

i njegov brat sa diplomom filozofije, već decenijama u jednom gradu na sjeveru uspješno posluju sa svojom cvjećarom. Umire se dosta na sjeveru, prolazi cvijeće.

Ono što je iz Titovih vremena valjalo, pod stegom antifašizma, do temelja je uništeno. Preuzeto je i unaprijeđeno ono najgore – autoritarni sistem, nesmenjivost vlasti, UDBA i slične zgode. Šta su nekadašnji seoski špijuni spram, u međuvremenu razvijenih načina za prisluškivanje, praćenje, nadgledanje.

Svako ima pravo da misli da spomenik Titu treba ili ne treba podići. Niko nema pravo da kaže da je ova vlast zaslužila da podigne spomenik Titu.

Miloš BAKIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit sa 12 mjeseci grejs perioda

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknade (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjesicu (2€), upita u Kreditni biro CIBG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključeni u konačni obračun.

To nije statistika,

Da se ne zaboravi! Pod tim sloganom Dubrovnik je i ove godine, 1. oktobra obilježio početak „rata za mir“ na krajnjem jugu Hrvatske. Koji je, da se ne zaboravi, na dubrovačkom području potrajao do jeseni 1995. godine, ostavljajući iza sebe brojne poginule, ranjene, logoraše, mnoštvo prognanika i izbjeglica iz Grada, Konavala, Rijeke i Župe dubrovačke, Dubrovačkog primorja, ogromne materijalne štete...

Kao i svakog 1. oktobra u proteklih 27 godina od glasovite agresivne *Operacije Dubrovnik* koju su u jesen '91. povele jedinice ondašnje JNA ojačane samoproglašenim i nepozvanim „oslobodiocima“ iz Srbije, Crne Gore i Istočne Hercegovine polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na mjestima najtežih stradanja osvježena su sjećanja na najstrašnije dane u novijoj dubrovačkoj povijesti.

Vraćajući se u te dane aktualni predsjednik dubrovačkog Gradskog vijeća Marko Potrebica je na svom FB profilu je podsjetio na „tragične brojke barbarskog napada na dubrovačko područje ističući, uz ostalo, da je u razdoblju od jeseni '91 do jeseni '95 na krajnjem jugu Hrvatske poginulo 428 hrvatskih branitelja, da je poginulo 116 civila i da je među njima bilo 15-ero djece.

Podsjetio je i na 434 zatočenika s dubrovačkog područja koji su dio „rata za mir“ proveli u logorima u Morinju i Bileći; da su oštećenja zabilježena na više od 300 crkvenih objekata, te da su Dubrovčani u vrijeme najžešće agresije (jesen '91 – ljeto '92) u potpunom vojnom okruženju i blokadi proveli punih 187 dana; da su 138 dana bili bez vode i struje, a skoro isto toliko vremena proveli pod zvukom sirena u skloništima.

Od jeseni '91. do jeseni '95. ovdje je poginulo 428 hrvatskih branitelja, 116 civila, 15-ero djece, 434 zatočenika s dubrovačkog područja su dio „rata za mir“ proveli u logorima u Morinju i Bileći; oštećeno je više od 300 crkvenih objekata, u vrijeme najžešće agresije (jesen '91 – ljeto '92) u vojnoj blokadi Dubrovčani su proveli 87 dana; 138 dana bili bez vode i struje, a skoro isto toliko proveli pod zvukom sirena u skloništima

• NA NIŠANU: Crnogorski rezervisti pred Dubrovnikom

to su ljudi

Ovo nisu samo prazni statistički podaci, ovo su ljudske sudbine, napominje Potrebica. Ovo su razorene obitelji, izgubljeni ljudski životi. Svi mi koji smo tada bili u Gradu na neki način dio smo ove crne statistike, zaključuje predsjednik dubrovačkog lokalnog parlamenta. I poručuje: „I danas kada dio agresora na naš Grad i Domovinu negira nedjelja koja su počinili, kada djecu uče nekoj svojoj verziji povijesti, kada podižu spomenike propalim ideologijama, važno je uvijek iznova ponavljati razmjere velikosrpskog ludila koje se srušilo na naš Grad. Ne radi vraćanja u prošlost, ne radi osvete i sijanja mržnje- nego radi budućnosti i građenja budućih odnosa na istini i poštivanju žrtve“, ustvrdio je Marko Potrebica.

Tako o „ratu za mir“ razmišljaju i javno poručuju aktualni dubrovački čelnici. A što o tim ratnim danima i godinama poraća razmišljaju mlađe generacije na iznimno zanimljiv način opisala je mlada Dubrovkinja Lea Pavlović, rođena 1991. godine. U posebnom prilogu objavljenom na Portalu dubrovniknet.hr Lea, među ostalim, zapisuje:

Tog 1. 10. prije 27 godina imala sam nepuna tri mjeseca. Tog 1. 10. kad je počeo rat. Neki moji vršnjaci imaju živa sjećanja iz tog razdoblja, na svu sreću ja ih nemam. Jedino čega se sjećam su vojne čokolade i one zadnje sirene za uzbunu i da mi je trebalo poprilično dugo da prestanem plakati. Ali ipak sam ga proživjela kroz priče i sjećanja svoje obitelji, susjeda i silne materijale koje sam pronašla na internetu.

Sjećam se kako su odmah nakon rata Gradom kolale VHS kazete sa snimkama bombardiranja i razaranja. Možda sam imala nekih sedam, osam godina. Cijela bi se obitelj

okupila u dnevnom boravku i te bi se kazete gledale. Sjećam se kako me bilo užasno strah i kako bi stavljala ruke na uši i zatvarala oči. Svaki put bi nakon pet minuta pobjega. Godinama nisam mogla pogledati niti jedan ratni isječak. Uhvatio bi me preveliki strah i tjeskoba. Ali

sam slušala, iako rijetko, kako je bilo za vrijeme rata. I o onim ružnim i onim lijepim trenucima tog perioda. I onda je došla prva godina fakulteta u Zagrebu.

Približavao se 6. 12, a nostalgija za Gradom je nakon par mjeseci bila na vrhuncu. I onda sam se nekako našla na internetu i prvi put počela pregledavati snimke. Prvi put me nije bilo strah. Osjećala sam ogromnu tjeskobu i tugu, ali ne i strah. Preko tih snimaka, osjećala sam se bliže Gradu koji mi je neizmjereno falio. I počela sam drugačije razmišljati o ratu.

Dotad sam ga osjećala kao nešto

• OFICIRI, LJUDI: Vladimir Barović i Krsto Đurović

Svetionici

U povodu obilježavanja početka „rata za mir“ na dubrovačkom području, čemu su hrvatski mediji i ove godine dali veliku pažnju, svakako valja izdvojiti i priloge koje je uz te dane objavio riječki *Novi List* (NL). Riječki dnevnik podsjetio je na krajnje sumnjivu pogibiju nekadašnjeg komandanta VPS-a Boka kapetana bojnog brojnog broda Krsta Đurovića čiji je helikopter pod i dalje „nepoznatim okolnostima“ srušen 5. oktobra. nedaleko Popovića u Konavlima.

S tim u vezi NL podsjeća na izjave ratnog gradonačelnika Dubrovnika i haškog svjedoka Petra Poljanića koji je pred Tribunalom istaknuo kako mu je Đurović kazao da dok je on zapovjednik VPS-a Boka „nijedna granata neće pasti na Dubrovnik“.

NL je također podsjetio i na samoubojstvo crnogorskog admirala Vladimira Barovića na Visu koji je uoči agresije na Dubrovnik odbio izdati zapovijed ondašnjoj floti JRM-a za bombardiranje gradova i naselja u Dalmaciji, što su mu naredili njegovi nadređeni.

Barović je smatrao da je takva suluda naredba u suprotnosti s postulatima crnogorskog poimanja časti. Pri tom je riječki dnevnik podsjetio i na riječi crnogorskog književnika Momira Markovića koji je 1996. godine, među ostalim zapisao kako je „jedini metak u ovom ratu koji je ispaljen, a na koji Crna Gora može biti ponosna, onaj admirala Vladimira Barovića“.

daleko, kao nešto strano, kao nešto što se mene ne tiče, a sve zbog toga jer ga se ne sjećam. Slažući kockice koje su mi nedostajale, počela sam ga osjećati kao nešto svoje, kao nešto što je obilježilo prve godine mog života.

Zbog njega sam veći dio prve godine života provela u izbjeglištvu, zbog njega nisam mjesecima vidjela čaću. Do te mjere da sam, kako su mi ispričali, vrištala kad bi me nakon pola godine uzeo u ruke. Ni jedno dijete, nijedan otac to ne bi smio doživjeti. Možda zbog toga i danas loše reagiram kad zbog nekog razloga moram na dugi period biti odvojena od osoba koje volim. Zbog njega nemam iz te prve godine života „normalne“ slike već one iz izbjeglištva. Iako se ne sjećam ničega, zbog njega sam godinama imala noćne more. Nisam imala, kao sve ostale djevojčice lutku kao najdražu igračku, već drvenu pušku.

Od tog mog prvog gledanja snimki prošlo je već nekoliko godina. I moja se percepcija kako sam otkrivala nove informacije i kako su u moj život došle neke nove osobe ponovno promijenila. Da su neke od tih granata malo preciznije pogodile svoje mete, moj bi život bio potpuno drugačiji, jer nekih ljudi u mom životu ne bi bilo.

... Da me nije nostalgija za Gradom natjerala da se upoznam s ratom u Gradu, ne bih mogla brojnim strancima koji su me tijekom sezonskih poslova, vrlo oprezno, kao da paze da me ne uvrijede, pitali da im objasnim što se ovdje događalo.

A opet, nakon svega što sam naučila, mislim da zapravo, ne znam ništa. I drago mi je da nemam vlastita sjećanja. Jer da se sjećam zapaljenog i razrušenog Grada nikad ga više ne bih mogla pogledati istim očima. Ostao bi mi trajno urezan u sjećanje onako ranjen, onako šporak, onako okružen i ostavljen od svijeta i bačen na koljena. Ovako ga gledam onakvog kakav je uvijek i bio i kakav je trebao ostati i kakav je opet danas. Veličanstven, velik i jak“, zapisala je, uz ostalo, mlada Dubrovkinja Lea Pavlović.

Luko BRAILO

DUVAN I ALKOHOL MEĐU MALOLJETNICIMA

Na izvolte

Sin mi je bio na rođendanu u kafiću u Delta sitiju. Zaprepastila sam se kada mi je rekao da su pušili nargilu, pili šampanjac, a da im je konobar nudio i vino. Nije mi jasno da li je to uobičajen način proslave, ipak oni imaju po 14-15 godina“, pisao je *Monitoru* zabrinuti roditelj.

Sve su prilike da jeste. Roditelji koje je *Monitor* kontaktirao kažu da je to tipičan rođendan srednjoškolaca. Pušenje nargile (šiša, hookah, ili hubbly-bubbly, orijentalna vodena lula) je postalo toliko popularno da u njemu uživaju i osnovci, kada ih izvedu u kafić stariji brat ili sestra. A mogu i samostalno, nema ko da im brani. Uz sve, nargile se mogu naručiti preko oglasa – da se uživa i kući, porodično.

Nargila je inače orijentalna lula sa savitljivim crijevom, koje je zakačeno na posudu u kojoj se

U Crnoj Gori osnovci i srednjoškolci mogu slobodno na javnim mjestima konzumirati nargile, jer ih zakon ne prepoznaje kao duvan. S druge strane, iako zakon zabranjuje prodaju alkohola maloljetnicima, u praksi stvari izgledaju drugačije

duvanski dim hladi prilikom prolaska kroz vodu. Poseban duvan treba da se koristi za pušenje nargile, on ne smije biti potpuno suv, već pomiješan sa medom ili aromama raznog voća.

• NARGILE I ALKOHOL ZA SVE: Česta slika u podgoričkim lokalima

„Ma to nije štetno”, kaže u razgovoru za *Monitor* jedan srednjoškolac. On priča da bar jednom nedjeljno *ide na nargile* sa društvom. Lako se skupi osam ili deset eura, kolika je cijena. „Konobar nam je rekao da nargile nisu štetne”, kaže.

Uz svo uvažavanje konobara i ostalih ugostiteljskih radnika, da vidimo što kaže Svjetska zdravstvena organizacija (SZO): U *Savjetodavnoj bilješci Pušenje duvana uz pomoć vodenih lula* iz 2005. godine, navodi se da tokom jedne sesije pušenja vodene lule, osoba može da udahne onoliko dima koliko pušač udahne konzumirajući 100 ili više cigara. Dijeljenje dodatka koji se stavlja na vodene lule i koji dolazi u direktni kontakt sa ustima predstavlja ozbiljan rizik za prenošenje zaraznih bolesti, uključujući tuberkulozu i hepatitis... I sve u tako. Zato SZO preporučuje da se upotreba vodenih lula „zabrani na javnim mjestima u skladu sa zabranama cigareta i

drugi oblika konzumiranja duvana”.

Zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda zabranjeno je prodavanje svih duvanskih proizvoda maloljetnicima. Međutim, u Crnoj Gori nema propisa kojima je regulisana upotreba nargila. U važećem Zakonu među navedenim duvanskim proizvodima se ne nalazi duvan za vodene lule.

Kristina Mihailović iz Udruženja *Roditelji*, za *Monitor* kaže: „Obraćali smo se Ministarstvu zdravlja i Institutu za javno zdravlje (IZJ) zbog molbi roditelja da se nešto uradi po tom pitanju, jer su primijetili da ih ima sve više u kafićima i vidjeli čak i djecu da ih koriste. Objašnjeno nam je da sadašnjim zakonom to nije zabranjeno, ali da će novim, koji treba uskoro da bude usvojen, biti. Čekamo da se to desi ali tu neće biti sav posao završen jer treba zakon poslije i primijeniti, a to je najteži dio priče”.

Problem je ipak prepoznat, pa je u nacrtu novog Zakona on obuhvaćen i definisan: „Duvan za vodenu lulu je duvanski proizvod koji može da se upotrebljava putem vodene lule i smatra se duvanskim proizvodom za pušenje, a ako može da se upotrebljava i putem vodene lule i kao duvan za samostalno motanje, onda se smatra duvanom za samostalno motanje”, piše u nacrtu

Zakona.

Iz Uprava za inspeksijske poslove, *Monitoru* su kazali, da je za ovo pitanje nadležno Ministarstvo zdravlja, te da će donošenje novog Zakona njima olakšati posao.

„Zakon je u Briselu na ekspertizu i čekamo da ga oni vrate. Nadamo se da će već početkom sljedeće godine biti usvojen i da će se početi sa njegovom primjenom”, kazali su *Monitoru* iz Ministarstva zdravlja.

Znači, do sljedeće godine osnovci, srednjoškolci i ostali maloljetnici mogu slobodno i bez zabrane na javnim mjestima konzumirati nargile. Nadležnoj Turističkoj inspekciji su do tada ruke svezane. Mogu reagovati samo u situacijama kada se maloljetnom licu u kafiću služi alkohol.

„Tokom prošle godine, zbog točenja alkohola maloljetnim licima, Turistička inspekcija je zatvorila šest ugostiteljskih objekata, izdala pet prekršajnih naloga u ukupnom iznosu od 5.750€ i podnijela jedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka”, podaci su koje smo dobili iz Uprave za inspeksijske poslove.

I nije neki postotak ako se zna da je Zakonom predviđena kazna za točenje alkohola maloljetnicima u kafićima bila po 1.150 eura, a ukoliko se desi da u ugostiteljskom objektu koji je prethodno bio novčano kažnjen ponovo služe alkohol maloljetnom licu, onda mu se oduzima dozvola za rad na šest mjeseci. Maloljetniku inspekcija, u tim situacijama, poziva

Kada bi se umjesto ‘svjetlećih nargila’ i ‘zavodljivih šljaštećih kazina’ investiralo u škole, edukaciju, sportske sadržaje, programe i objekte za kulturu i učinili ih ‘šljaštećim’, možda bi maloljetnici birali da idu tamo”, kaže za *Monitor* **Žarko Ivanović**, psiholog

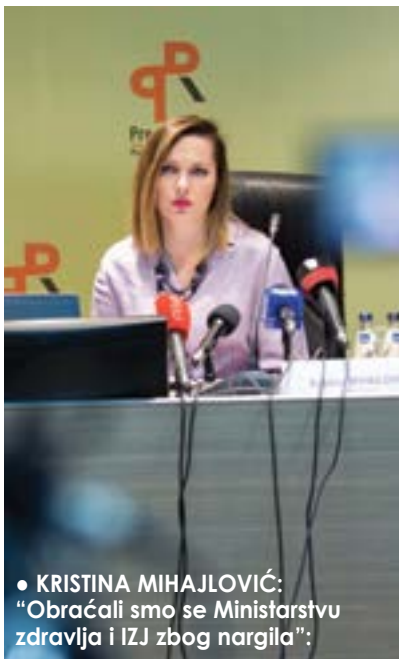
roditelje.

Novim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, koji je na snagu stupio ove godine, predviđene su veće novčane kazne – od 2.000 do 20.000 eura – za ugostitelje koji toče alkohol maloljetnicima. Međutim, zabrana za povratnike je ublažena pa sada traje 15 dana.

„U 2018. godini do sada je izdala četiri prekršajna naloga u ukupnom iznosu od 7.800€, a nije zatvoren nijedan objekat, jer inspektoru tu mogućnost ne daje novi Zakon o turizmu i ugostiteljstvu koji je donesen u januaru ove godine”, kazali su nam iz Uprave.

Iduvan i alkohol su maloljetnicima vrlo dostupni”, kaže Mihailović uz napomenu da i roditelji nose značajan dio odgovornosti i utiču na navike djece. Iz ovog Udruženja svjedoče o tome kako su nedavno čuli grupu djece kako razgovaraju o tome da je u određenom kafiću, u bašti zabranjeno točenje alkohola, a unutar kafića to rade jer inspektore i policiju vide na vrijeme: „Kada nam roditelji jave da se u nekom kafiću skuplja omladina, o tome obavijestimo i Inspekciju da bi ga češće obilazila, kako bi se smanjile šanse da im alkohol bude na raspolaganju”.

Jedan od roditelja, za *Monitor* kaže, da se tačno znaju kafići u *Delta Sitiju* i centru grada u kojima se skupljaju maloljetnici i u kojima

• KRISTINA MIHAJLOVIĆ:
„Obraćali smo se Ministarstvu
zdravlja i IJZ zbog nargila”;

se toči alkohol.

Žarko Ivanović, psiholog, za *Monitor* objašnjava da su maloljetnici (13–18 godina) u razvojnoj fazi koja se stručno zove *Integracija*: „Imaju potrebu da istražuju i eksperimentišu na brojne teme. Žele da znaju ko su, da sebe prihvate, da se razvijaju, da se samokoriguju, da razvijaju vještine osamostaljivanja, da nauče razlike između polova, između pola i seksualne orijentacije, da nauče da razlikuju privlačnost, ljubav i seksualnost, da nauče njegovati i postavljati granice istovremeno, da razvijaju svoja interesovanja i odnose, da razumiju muževnost i ženstvenost i da prihvate svoju, da nauče preuzeti odgovornost za svoje odluke, odnose i život, da budu uspješni”.

On objašnjava da je odgovornost odraslih, roditelja, škole i sistema da ponude načine, prostor i kontekst za ovu vrstu istraživanja: „Da afirmišu pozitivne i funkcionalne načine, a zabrane disfunkcionalne. Kada bi umjesto ‘svjetlećih nargila’ i ‘zavodljivih šljaštećih kazina’ investirali interesovanje, novac i energiju u škole, edukacije, sportske sadržaje, programe i objekte za kulturu i učinili ih ‘šljaštećim’, možda bi maloljetnici birali da idu tamo. Kada bi primjer Islanda bio inspiracija, možda bi naši maloljetnici

birali zanimljivije sadržaje od nargile, alkohola i sl.”.

Mladi nemaju puno izbora, na svakom koraku im se nudi duvan, alkohol, kocka, pa i droga. Sistem umjesto da reaguje, statistički registruje sveopšti pad.

U Crnoj Gori je prošle godine, više od polovine mladih uzrasta od 15. do 24. godine probalo alkohol, zbog čega je potrebno povećati njegovu cijenu i snažnije kontrolisati prodaju i reklamiranja, pokazalo je istraživanje Instituta za javno zdravlje (IJZ). Ranije istraživanje IJZ pokazalo je da je svaki treći srednjoškolac probao cigarete.

Istraživanje IJZ, objavljeno u septembru, govori da je statistika sve crnja – više od 68 odsto mladih i 67 odsto najmlađih konzumira ili je probalo alkohol.

Zna se i da edukacija o prevenciji kod mladeži puno ne pomaže, svrsishodniji oblik je visoka cijena alkohola i duvana i njegova nedostupnost. Ali džabe.

Istraživanje NVO CAZAS – predstavili su rezultate anonimne kupovine alkoholnih pića od strane maloljetnih lica uzrasta od 15 do 16 godina, koju je podržala kancelarija SZO, u 20 maloprodajnih objekata u Podgorici i Baru. Uprkos činjenici da je nacionalnim propisima zabranjena prodaja alkoholnih pića maloljetnim licima, u svih 20 maloprodajnih objekata uspješno je obavljena kupovina alkohola. Svjesna su toga djeca, pa je istraživanje IJZ pokazalo da čak dvije trećine srednjoškolaca smatra da bi veoma lako nabavili i cigarete.

CAZAS je objavio monitoring medija prema kojem je u toku 24 sata, na četiri televizije u Crnoj Gori emitovano preko 109 reklama vezanih za alkohol, u svim periodima dana. „Nije rijetko i da se bilbordi nalaze u dvorištima škola, koji dodatno osnažuju sliku da je alkohol društveno prihvatljiv”, ocijenili su iz ove organizacije.

Društvo i stariji znaju da život nije reklama, ali opet ne reaguje.

Predrag NIKOLIĆ

U Crnoj Gori je prošle godine više od polovine mladih uzrasta od 15 do 24 godine probalo alkohol, pokazalo je istraživanje Instituta za javno zdravlje (IJZ). Prema ranijem istraživanju IJZ, svaki treći srednjoškolac probao je cigarete

NOVI
M:ROMING DATA
TIKETI

TVOJA KARTA ZA SVIJET!

Produženi
vikend

3 DANA | 256MB
4.9 EURA

Idemo na
more

7 DANA | 512MB
8.9 EURA

Put oko
svijeta

15 DANA | 1GB
16.9 EURA

UZ M:ROMING DATA TIKETE NE BRINI NA KOJOJ SI MREŽI!

Putuj svijetom i ne brini za troškove!
Na kojem god meridijanu da se nalaziš,
ne moraš da vodiš računa o mreži – uz m:roming data tikete
možeš da surfuješ kao kod kuće.

Kupi na ***105#** m:roming data tiket - tvoju kartu za svijet!*

www.mtel.me / info broj: 1000

*Važi za gost-pod korisnika. Ponuda se odnosi na sve zemlje Evrope (osim Makedonije), Kinu, Kanadu i SAD. Nakon potrošene količine definisane tiketom, internet se obustavlja do isteka validnosti tiketa. Više informacija na: www.mtel.me

Novi zakon za stara pravila

Prije koju godinu, nakon što su na intenzitetu izgubili tzv. tranzitni i poslovi sa nekretninama, *industrija stečaja* postala je jedna od najunosnijih privrednih grana u Crnoj Gori. I društveno najrazornijih, pošto je očigledno da se zarada *stečajne mafije* ostvaruje isključivo na štetu drugih - radnika, povjerilaca, poslovnih partnera, države... Po novouspostavljenom principu nezakonite preraspodjele stečene vrijednosti.

Od kraja 2012. do maja ove godine, budžet je ostao bez 78 miliona eura poreza koji nije naplaćen firmama u kojima je okončan stečajni postupak, svjedoči analiza Državne revizorske institucije (DRI). Od kompanija u stečaju za to vrijeme naplaćeno je 9,3 miliona. U skladu sa tom razmjerom, od 95 miliona poreskog duga koje su na početku godine dugovala preduzeća u stečaju, Poreska uprava (PU) naplatiće, u najboljem slučaju, 10-15 odsto. Ostalo će otići u *vjetar*. Ili, mnogo vjerovatnije, u džepove onih koji su na vrhu lanca ishrane u stečajnom biznisu.

„Država gubi prihode ne samo po osnovu poreza i doprinosa zbog nemogućnosti naplate, već se umanjuje i prihod od PDV-a koji bi se ostvario da je obveznik u stečaju izmirio obaveze prema drugim privrednim subjektima“, navodi se u *Izveštaju* („Efikasnost sistema naplate poreskog duga poreskih obveznika u stečaju i likvidaciji“) koji potpisuje senator DRI **Branislav Radulović**. „Dodatno, kao posljedica nenaplaćenog poreskog duga kroz postupak stečaja, Fond rada izdvaja sredstva za socijalno zbrinjavanje radnika koji su u procesu stečaja i

Nije tajna da u sve češćim stečajnim postupcima gube radnici, povjerioci, poslovni partneri, država. I da se ti gubici mjere milionima. Teže je dokazati kome ide taj novac. I uz čiju pomoć

• NA LISTI POVLAŠĆENIH: Veselin Perišić, stečajni upravnik u KAP-u i Željezari

likvidacije ostali bez zaposlenja i čija potraživanja nijesu naplaćena“.

Ni tu nije kraj pretrpljenoj šteti. „Između 2011. i 2015. godine platili smo 180 miliona na ime garancija firmama, koje su otišle u stečaj, a mi žute banke od njih nismo naplatili, niti ćemo“, podsjeća **Mladen Bojanić**. Bez potrebe da se bavi detaljima, od *Kombinata aluminijuma* do *Melagonija Primorke*.

A da stečaj zna da odnese, od države, ne samo novac nego i vrijeme pokazuje i ljetosnje saopštenje Savjeta CBCG. Iz njega saznajemo kako su se **Radoje Žugić** i njegovi tadašnji saradnici iz Savjeta informisali o postupku stečaja nad *Ekos bankom* u minulih sedam godina (od juna 2011). Da bi preporučili stečajnom upravniku

Milanu Rakočeviću i stečajnom odboru „da ubrzaju aktivnosti na unovčavanju preostale imovine i da, u najkraćem roku, dostave Savjetu CBCG predlog za okončanje stečajnog postupka“. Inače, stečaj u *Ekos banci* je nastavak postupka likvidacije koji je, uz mnogobrojne kontroverze, započeo još u martu 2003. Ali to nije rekord po dužini postupka.

Ostanimo, ipak, na izgubljenom novcu. I prisjetimo se finansijski „najtežih“ stečajnih postupaka iza kojih, vlasnički, stoji uglavnom privatni kapital. Počnimo od KAP-a i 360 miliona priznatih potraživanja, mada stečajni upravnik **Veselin Perišić** nije priznao dugovanja vrijedna još 100 miliona (u toku je

50-ak sudskih postupaka na tu temu). Slijedi serija stečajnih postupaka nad poslovnim imperijom *tranzicionog heroja* **Dragana Brkovića** koja se, pod okriljem kompanije *Vektra Montenegro*, protekla od Bara i Herceg Novog, preko Podgorice, Kolašina i Mojkovca, sve do Pljevalja. Uz priznata dugovanja od 230 miliona eura. Brković je, uz pomoć izvršnih i sudskih vlasti, usvajanjem planova o reorganizaciji za neko vrijeme odložio pritisak povjerilaca (uglavnom radnika i kreditora) ali pravi rasplet te priče tek predstoji. Na popisu „najvećih“ slijedi bankrotirala *Željezara Nikšić* iza koje su ostali dugovi od 125 miliona. Pa, onda, redom: *Radoje Dakić* – 80 miliona priznatih potraživanja; *Obod Cetinje* – 52 miliona; *Plus Commerce Nikšić* – 24 miliona; *Prerada* (KAP) – 37 miliona eura; *MCC Inženjering* – 35 miliona eura...

Većina pomenutih stečajnih postupaka do danas nije okončana. A ogromnom imovinom, praktično bez bilo kakve kontrole, upravljaju stečajne sudije iz Privrednog suda u Podgorici i stečajni upravnici koje oni imenuju. Uglavnom po vlastitom nahođenju.

Sasvim dovoljno razloga da, nedavno završena, javna rasprava o Nacrtu izmjena i dopuna zakon o stečaju privuče veliku pažnju zainteresovanih. Ostaje da se vidi koliko će u Vladi imati sluha za primjedbe koje su stigle tokom javne rasprave, ali je izvjesno da od najavljenih izmjena najviše strahuju - i od njih najviše očekuju – radnici

• SVE JE POD KONTROLOM: Blažo Jovanić, predsjednik Privrednog suda

angažovani u preduzećima u stečaju, odnosno oni koji slute da bi se njihovo preduzeće uskoro moglo naći u toj poziciji.

Razloga za strah ima sasvim dovoljno. Navedimo samo jedan primjer. Od 1.300 stalno zaposlenih radnika KAP-a koji su na radnim mjestima dočekali uvođenje stečaja 2013. godine, danas u nekadašnjem *Kombinatu* radi njih oko 600. Njih, zapravo, stečajni upravnik Veselin Perišić iznajmljuje *Unipromu Veselina Pejovića* po osnovu ugovora o tehničkoj saradnji. Pa se zapošljeni angažuju na mjesec dana, nemaju pravo na odmor i bolovanje, dok su im slobodni dani – zbog rada u tri smjene – značajno redukovani. Ni benificirani radni staž niko više ne pominje.

Nadležna Inspekcija rada tvrdi – mada to nije eksplicitno navedeno ni u jednom važećem propisu u Crnoj Gori – da njeni inspektori nemaju nikakve ingerencije nad firmama u stečaju. Sa druge strane, radnici se ne žale jer strahuju da bi, po okončanju stečajnog postupka, umjesto stalnog zapošljenja mogli dobiti ekspresan otkaz ili još nepovoljnije radne uslove. Pošto firma može zaposliti mlađe i jeftinije radnike.

Predloženim izmjenama Zakona, to stanje bi ostalo nepromijenjeno za preduzeća u kojima je već

započeo stečajni postupak. Vlada je tako ignorisala zahtijev Unije slobodnih sindikata koja je još prije tri godine od Skupštine CG tražila da se amandmanima na Zakon o stečaju precizira da za radnike u tim kompanijama važe sva prava koja imaju i ostali zaposleni u Crnoj Gori.

„Ako Vlada sada ne bude ispravila sve nepravde prema licima radno angažovanim u stečajnim preduzećima, ostaje da oni i dalje budu u potpunosti nezaštićeni: nemaju pravo na odmor, slobodne dane – zbog čega su neizbježne česte povrede na radu, nemaju pravo na sindikalno organizovanje, a inspekcijski organi neće obavljati nadzor u ovim preduzećima, itd.„, navode iz USS CG, uz opasku da će u suprotnom njihove kolege iz preduzeća u stečaju i dalje imati tretman „najamne radne snage“.

Uz zapošljene i njihove sindikalne zastupnike, predloženim izmjenama Zakona o stečaju nezadovoljni su i stečajni upravnici sa liste Komore stečajnih upravnika. Ili, makar, većina od njih 225 koji u ovom trenutku imaju licencu.

Njima je, prije svega, zasmetalo to što je Vlada ostala dosljedna ideji da stečajne sudije mogu, prema vlastitom nahođenju, birati stečajne upravnike koje će angažovati u dodijeljenim predmetima. Bez objašnjenja i bez kontrole. Zapravo, predloženim Nacrtom to bi bilo ozakonjeno, pošto je predviđena mogućnost da se stečajni upravnici imenuju redom sa liste, izuzev ako stečajni sudija ne utvrdi da upravnik kome treba dodijeliti predmet „ne posjeduje znanje i iskustvo u složenim predmetima“. U tom slučaju može izabrati upravnika po sopstvenom nahođenju.

A to je već vladajući princip.

Monitor je u posjedu analize koja pokazuje da najveći broj stečajnih postupaka (602 prošle, oko 550 stečaja prethodne godine) završi u rukama nekoliko sudija i desetak stečajnih upravnika. Uglavnom, među njima je moguće povući direktne i čvrste (ne)profesionalne veze.

Predsjednik Privrednog suda

Pretpostavlja se da privilegovani stečajni upravnici tako zarađuju više od 100 hiljada eura godišnje. Te da nijesu jedini kojima stečajevi donose mala i velika bogatstva. Za sada, to je samo javna tajna

Blažo Jovanić uporedo obavlja, ili je obavljao, posao stečajnog sudije u KAP-u, *Boksitima, Radoju Dakiću, Vektri Boki, Brodogradilištu Bijela, Bjelasici Radi*, mljekari *Nika, Onogoštu...* On je, samo prošle godine, u rad dobio više od 100 stečajnih postupaka. Njegov kum **Žarko Ostojić** (i kolega iz afere *pljačka Vrhovnog suda*) bio je, ili je i danas, angažovan kao stečajni upravnik u preduzećima *Brodogradilište, Solana Ulcinj, Nivel Budva, Primorka Bar...* Još jedan Jovanićev kum, **Sreten Mrvaljević** bio je stečajni upravnik u preduzećima: *Nivel Invest Bjelasica Rada, Vektra Boka...* Da ne širimu priču – od 1.600 stečajnih postupaka koji su pokrenuti u posljednje tri godine, pet najčešće angažovanih stečajnih upravnika dobilo je 255 postupaka li 15,5 odsto ukupnog posla.

U Komori stečajnih upravnika žele da zaustave taj trend. Zato su od predlagača Nacrta zatražili da objasni pravičnost rješenja prema kome „sudija ima pravo da ocjenjuje stručnost stečajnog upravnika i ako je on prije toga položio stručni ispit i licenciran, a da pri tome nije dobio priliku da se bavi konkretnim stečajnim postupkom”. I predlažu da „slučaju da predložena norma bude usvojena, neophodno je da stečajni sudija obrazloži zašto nije prihvatio stečajnog upravnika, obrazloži zašto je imenovao novog i da pravni lijek za donesenu odluku”.

Prema važećem pravilniku Ministarstva finansija, najmanja naknada za stečajnog upravnika iznosi 400 eura po postupku. Oni koji vode postupke sa većom stečajnom masom, dobijaju mjesečnu naknadu od 2,5 prosječne plate (oko 1.300 eura). Plus nagradu na kraju postupka.

Pretpostavlja se da privilegovani stečajni upravnici tako zarađuju više od 100 hiljada eura godišnje. Te da nijesu jedini kojima stečajevi donose mala i velika bogatstva. Za sada, to je samo *javna tajna*.

Zoran RADULOVIĆ

MR NEBOJŠA VELIČKOVIĆ, SAVJETNIK U ODJELJENJU ZA SAVJETODAVNE POSLOVE MPRR

Pčelarstvo je porodični biznis

Crna Gora sa svojim specifičnostima ima sve uslove za razvoj pčelarstva i dobijanje najvažnijih proizvoda od pčela

MONITOR: Pčelarstvo u Crnoj Gori ima dugu i bogatu tradiciju. Kakvi su prirodni uslovi za uspješan razvoj pčelarstva?

VELIČKOVIĆ: Pčelarstvo je jedna od najvažnijih djelatnosti za ljudski rod, jer kroz proces oprašivanja omogućava opstanak biljaka. I kao takva djelatnost dugo je prisutna na ovim prostorima, a u najtežim vremenima pčele su opstajale zahvaljujući očuvanju i pčelarenju u manastirima. S jedne strane tradicija i u jednom periodu pčelarstvo kao način života, a sa druge povoljni i raznovrsni klimatski uslovi uz bogatstvo medonosnog bilja stvaraju prostor za razvoj ove djelatnosti. Na ovom području po klimatsko-pedološkim uslovima i sastavu biljnih zajednica postoje tri regiona koji pružaju različite

uslove za gajenje pčela. To su sjeverni, centralni i primorski. Na malom prostoru toliko različitosti omogućava pčelarima selidbu pčela i korišćenje pašnih prilika kako tokom vegetacije tako i za zimovanje pčelinjih društava. Iako se uslovi za pčelarenje mijenjaju kroz vrijeme na ovim prostorima postoje uslovi za bavljenje pčelarstvom.

MONITOR: Gdje je Crna Gora po razvoju pčelarstva u regionu i svijetu?

VELIČKOVIĆ: Crna Gora sa svojim specifičnostima ima interesantnu poziciju za razvoj pčelarstva i dobijanje najvažnijih proizvoda od pčela. Podaci pokazuju da se broj pčelara kreće preko 3.500 od 55.000 do 60.000 pčelinjih društava. Što se tiče proizvodnje najviše se proizvodi med, a znatno manje drugi proizvodi. Prosječna

EU ima 12 miliona košnica

MONITOR: Kakva je situacija sa pčelarstvom u EU?

VELIČKOVIĆ: U zemljama EU postoji oko 470.000 pčelara, od toga oko 15.000 profesionalaca, a broj košnica iznosi 12.000.000. Najviše pčelinjih društava ima u Španiji, više od 2,4 miliona. U EU jedan profesionalni pčelar prosječno ima 256 košnica, a najviše u Španiji (420) i Švedskoj (300). Prosječni prinos meda po košnici je 18 kg, a najveći prinosi se ostvaruju u Mađarskoj i Belgiji (više od 40 kg). Posmatrajući ove brojke u Crnoj Gori treba dalje raditi na povećanju broja profesionalnih pčelara, a oni na povećanju broja društava, kao i na povećanju prinosa po pčelinjem društvu.

produkcija po košnici još nije na zadovoljavajućem nivou, iako pčelari kojima je pčelarstvo profesija i koji sele pčelinja društva postižu veće prinose. Pčelari sa ovog područja mogu kvalitetom pčelinjih proizvoda naći svoje mjesto na tržištu Crne Gore kao i u okruženju. U Crnoj Gori ne postoje tzv. „bogate paše“ sa zasijanim ili zasađenim kulturama, pa naši pčelari ne mogu imati i biti konkurentni sa kvantitetom već isključivo kvalitetom. Posebnu šansu daje organski način pčelarenja gdje pčelari po principima organske poljoprivrede mogu dobiti med visokog kvaliteta i na tržište plasirati po povoljnim prodajnim cijenama.

MONITOR: *Da li pčelari u Crnoj Gori imaju odgovarajuće uslove da se bave pčelarstvom kao sopstvenim biznisom?*

VELIČKOVIĆ: Zastupljenost više klimatskih zona, zatim velikih površina prirodnih livada i pašnjaka, prostrano kraško područje sa bogatim florističkim sastavom i medonosnim biljem, obezbjeđuju

prirodne uslove za razvoj pčelarstva. U takvim uslovima može se dobiti med odličnog kvaliteta, ali i drugi pčelinji proizvodi. Još ogromna većina pčelara kao glavni i jedini proizvod od pčela ima med iako postoji mogućnost dobijanja i polena, perge i matične mliječi. Pčelarstvo

je prvenstveno porodično zanimanje i vjerujem da će u Crnoj Gori tako ostati u narednom periodu. Najveći broj pčelara bavi se pčelarstvom kao dopunskom djelatnošću i, s obzirom na to da postoje neophodni uslovi, u narednom periodu treba intenzivirati aktivnosti kako bi se

Med jedino proizvode pčele

MONITOR: *Kako prepoznati falsifikovani med?*

VELIČKOVIĆ: Med je slatka sirupasta materija koja je dobijena kao proizvod medonosnih pčela. I samo takav proizvod može se nazvati medom, dok sve drugo što se može naći na tržištu predstavlja falsifikat. Falsifikatori još koriste nedovoljno poznavanje potrošača, pa uspiju dio takvih proizvoda i prodati. Stoga je važno u kontinuitetu raditi na edukaciji potrošača, jer nije lako odokativnim metodama prepoznati falsifikat. I u Crnoj Gori i u okruženju, preko 90 odsto domaće proizvodnje meda prodaje se na „kućnom pragu“ i od poznatih i provjerenih pčelara. Za prepoznavanje falsifikata najsigurnije su laboratorijske metode u kojima se radi fizičko-hemijska, senzorska i polenska analiza meda.

Istovremeno, značajno je da inspekcije rade svoj posao. Ministarstvo poljoprivrede posredstvom inspekcije Uprave za bezbjednost hrane ove godine povelu je još snažniju akciju kontrole prodaje meda, kako bi zaštitili potrošače i imidž crnogorskog meda. Rezultati akcije i količine zaplijenjenih proizvoda koji su se prodavali kao med, a zapravo to nijesu, pokazali su opravdanost pojačane kontrole.

broj profesionalnih pčelara povećao. Specifičnost različitih mikroklimata i veliki broj različitih medonosnih biljaka na malom prostoru daje šansu za dobijanje poliflornog meda sa kvalitetom koji će garantovati plasman na sve probirljivijem tržištu. Imamo sve uslove da razvijemo sektor pčelarstva, da on postane prepoznatljiv dio crnogorske poljoprivrede zasnovan na kvalitetu. Osim prirodnih uslova za proizvodnju visokokvalitetnog meda, država podržuje razvoj pčelarstva kroz brojne aktivnosti i mjere podrške.

MONITOR: *Imaju li crnogorski pčelari mogućnosti da prate savremena dostignuća u pčelarstvu?*

VELIČKOVIĆ: Pčelarima se, ma gdje posjedovali pčelinja društva, kao imperativ nameće usvajanje savremenih dostignuća i znanja. Kroz edukaciju, posjetu radionicama, praćenje stručne literature i pčelarskih portala, pčelari mogu obezbijediti nova znanja i dobru produktivnost u pčelarenju. Ono gdje treba popravljati situaciju jeste svakako primjena praktičnih znanja i da tradicija bavljenja pčelarstvom ne bude otežavajući faktor u primjeni novih znanja. A da bi se nova znanja lakše usvajala neophodno je raditi na popravljanju starosne strukture pčelara koja nije zadovoljavajuća. Iako Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja kroz agrobudžetske mjere daje podršku mladim pčelarima, još najveći broj pčelara je starosne dobi iznad 50 godina. Da bi pratili savremene trendove neophodno je da pored usvajanja novih znanja za svoju proizvodnju nabave i koriste savremenu opremu i pribor. Za tu namjenu koriste i ubuduće mogu koristiti IPARD projekte koji se realizuju preko Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja kao i sredstva iz nacionalnog agrobudžeta. Ohrabruje činjenica da je jedan broj pčelara značajno osavremenio i svoju proizvodnju i kroz navedene projekte nabavio savremenu opremu.

MONITOR: *Da li predavanja o savremenom pčelarstvu drže kompetentni stručnjaci?*

Varoa najveća opasnost za pčele

MONITOR: *Od čega najviše stradaju pčelinja društva u Crnoj Gori?*

VELIČKOVIĆ: Pčele najviše i najčešće stradaju od *varoe*. To je parazit prisutan na prostoru Balkana od 70-ih godina prošlog vijeka. *Varou* do sada niko nije mogao da uništi, ali sa njom može i mora da se pčelari. Opasnost predstavlja i *američka kuga*, koju izaziva bakterija. Ovo je najopasnija zarazna bolest koja se prenosi između društava kao i između pčelinjaka. Tamo gdje se pojavi obavezna je prijava nadležnoj veterinarskoj stanici uz spaljivanje košnica sa pčelinjim društvom. U posljednje vrijeme sve veće probleme pčelama i pčelarenju pravi parazitsko oboljenje *nozema*. Brojne su mjere zaštite od ovih i drugih bolesti i štetočina samo ih treba primjenjivati uz preventivu koja podrazumijeva izbor lokaliteta za pčelinjak i higijensko-sanitarne uslove na pčelinjaku.

VELIČKOVIĆ: Pčelarstvo je oblast koja za postizanje dobrih rezultata zahtijeva puno stručnog znanja. Nigdje se promašaji u tehnologiji gajenja skuplje ne plaćaju kao u pčelarskoj proizvodnji. Zato je u interesu svih pčelara i pčelarstva stalna edukacija i usvajanje novih znanja i iskustava. Našim pčelarima pored stručnjaka iz Crne Gore o tehnologiji pčelarenja, zaštiti pčela i savremenom pčelarstvu predavanja drže istaknuti stručnjaci iz okruženja. Najčešće su to univerzitetski profesori iz Beograda, Novog Sada, Banjaluke, Niša. Pored učestvovanja na radionicama u Crnoj Gori, pčelari su često gosti na manifestacijama, predavanjima o pčelarstvu u okruženju. Svake godine se organizuje posjeta Međunarodnom sajmu meda u Beogradu, kao i danima i izložbama meda u okruženju, a najčešće u Prijepolju, Užicu, Arilju. U Crnoj Gori izlazi mjesečni časopis *Pčelarstvo* koji edukuje i informiše pčelare o svim najvažnijim kretanjima u savremenom pčelarstvu.

MONITOR: *Koje greške najčešće prave naši pčelari?*

VELIČKOVIĆ: Gajenje pčela podrazumijeva dobro poznavanje tehnologije pčelarenja. Zato je neophodna stalna edukacija i primjena novih metoda u pčelarenju. Pogotovo nestručna i nekontrolisana primjena lijekova maskira prirodne principe selekcije. Ono čemu pčelari često ne pridaju važnost je da svaki

tretman pčela znači stres, svaki stres je oslabljen imunitet a to je bolest. Nepoznavanje florističkog sastava i uslova medobranja takođe dovodi do loših rezultata i ostvarivanja malih prinosa meda.

MONITOR: *Da li se u Crnoj Gori prodaju lijekovi zbog kojih stradaju pčelinja društva?*

VELIČKOVIĆ: Promet lijekova i drugih aktivnih supstanci koje se koriste u veterini regulisan je propisima. Ipak, dešava se da pčelari nabavljaju lijekove na raznim pčelarskim manifestacijama, ne vodeći računa o kvalitetu tih preparata. Tako rizikuju da izgube svoja pčelinja društva i cijele pčelinjake. Zato apel i poziv svim pčelarima da lijekove i druge preparate koji se koriste u zaštiti pčela i pčelinjeg legla nabavljaju kod registrovanih ustanova i uvoznika. Agrobudžetom je pčelarima data mogućnost podrške od 50 odsto za nabavku organskih lijekova.

MONITOR: *Ima li Crna Gora dovoljno referentnih veterinarskih laboratorija, veterinarskih i drugih stručnjaka koji se bave zaštitom pčela?*

VELIČKOVIĆ: U Crnoj Gori postoje ovlašćene veterinarske i druge laboratorije koje ispituju i otkrivaju uzročnike određenih bolesti. U njima se analiziraju med i drugi pčelinji proizvodi, njihov kvalitet i bezbjednost.

Veseljko KOPRIVICA

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Crna Gora je bezbjedna država, da nije tako ne bismo imali dva miliona turista“.

**Mevludin Nuhodžić,
ministar policije**

Sebija Izetbegović

Kandidatkinja za
Parlament FBiH:

„Ja nisam profesionalna političarka, ali ću biti ako Bog da“.

(klix.ba)

Filip Vidović

Glumac:

„Prije svega, trebate dobiti priliku da na sebi radite, jer iz predstave u predstavu vi se propitujete, upoznajete. Jedno je raditi na sebi

u svojoj osami, a drugo s različitim ljudima, redateljima, ne ispadnu stvari uvijek najbolje, ali nešto će ispasti... ništa nije crno-bijelo. A naravno da možete i sami brinuti o svojoj glumačkoj higijeni... govoru i tijelu. To su naša oružja na sceni“.

(Jutarnji list)

Renata Šeperić- Petak

Preduzetnica iz Hrvatske:

„Uvodim četverodnevni radni tjedan. Vjerujem da ljudi moraju imati više vremena za sebe. Ako ja vjerujem u njih onda će i oni (valjda) vjerovati u mene“.

(DW)

Predrag Matić Fred

Saborski zastupnik SDP-a:

„Znate onaj znak na Marlboru? Kad ga malo bolje pogledate i kad se još malo i popije, asocira na srpsku šajkaču. I sad zamislite situaciju da u Vukovar dođe Philip Morris i u pogon uloži 500 milijuna eura pa mu naiđu Culej i takvi pijani i kažu: „Vidi, vidi, neš ti u moj Vukovar šajkaču stavit.“ Pa potom legnu na cestu i ujutro 10-20 šlepera cigareta ne može izaći iz pogona. Bih li ja kao gazda Philip Morrisa to napravio? Ne bih, otvorit ću pogon u Bugarskoj ili Mađarskoj gdje me nitko neće maltretirati“.

(Večernji list)

Ivan Tasovac

Direktor Beogradske filharmonije i
bivši ministar kulture:

„Svako ko se zapanjuje nad rijalitijima, bilo da ih gleda ili ne gleda, postaje njihov idealni konzument i nemi saučesnik izneveravanja zdrave pameti“.

(Večernje novosti)

Zoran Tomić

Radnik „Puteva“ iz Kraljeva preživio je ispod hiljadu kubika zemlje koja ga je zatrjala samo zahvaljujući nevjerovatnoj sreći:

„Ostala je u rupi neka lopata. Sišao sam da je uzmem. I od tada se ničega ne sećam. Probudio sam se iz kome u bolnici posle četiri dana. Bilo je strašno. Gledao sam ih očima koje su mi, kako su mi objasnili, bukvalno iskočile. Nisam imao pojma gde sam. Pitali su me ko sam, a ja sam im rekao da se zovem Džon i da sam iz Kalifornije. Strašno“.

(Blic)

Zoran Radovanović

Srpski epidemiolog tvrdi da je „epidemija raka politička izmišljotina“:

„Kolegama koji su pozvani da učestvuju u radu komisije za ispitivanje posledica NATO bombardovanja po zdravlje građana rekao sam da se politika menja i za godinu dana Vučić može da kaže, ulazeći u NATO, da su njega obmanuli da je osiromašeni uranijum kriv za rak, i da je on kao političar bio žrtva lažnih informacija, a za stručnjaka je to doživotna bruka, mrlja koje se ne može oprati“.

(Vreme)

DŽEJMS ELISON

Dobitniku ovogodišnje Nobelove nagrade za medicinu vijest o priznanju saopštio sin:

„Halo, tata, upravo si dobio Nobelovu nagradu“.

(N1)

SRĐAN ĐOKOVIĆ

Otac tenisera Novaka:

„Rekao sam tada da je Federer veliki šampion, ali mali čovek. To mislim i danas. U poslednje vreme je promenio odnos, video je da je pogrešio“.

(B92)

MAJA ĐURKIĆ

Konobarica iz Šapca koju je javnost osudila kada su objavljeni snimci sa šabačkog vašara, na kojima se vidi kako u donjem vešu igra sa pijanim gostima:

„Nisam ja imala takvu ideju o životu kada sam bila mlađa. Do 25. godine sam završila dva fakulteta, agromenadžment i finansije na ekonomiji. Pokušavala sam pet godina da se zaposlim u struci, ali nisam uspela. Na kraju sam otišla u kafanu, šta da radim“.

(Telegraf)

Tatjana Mandić-Rigonat

Rediteljka:

„Rijaliti je lukava forma, jer je u njenoj bazi matrica koja govori - sve je

dozvoljeno, bez srama, za minut slave i pare. To je produkt neoliberalnog kapitalizma koji te od malena uči kako je sve dozvoljeno radi novca, i vodi se parolom 'čovek je čoveku vuk'“.

(Danas)

Ratko Božović

Profesor sociologije na tribini u Nikšiću:

„Intelektualac mora da brani svoje uvjerenje kao moralno biće. I nije intelektualac često sporan po svom znanju, već po pitanju morala. Kad prećutim, slažem, pristajem u sjenci sam političkog diktata, što sam kukavica“.

(Fos media)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**
Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

 19905 www.hb.co.me

Biznis i društvena odgovornost

Amazon će radnicima u SAD-u značajno povećati minimalnu satnicu te će ona od 1. novembra iznositi 15 dolara (oko 13 eura). Promjena će utjecati na sve radnike u Americi, stalno zaposlene, one na pola radnog vremena i sezonske radnike. To znači da će povišicu dobiti više od 350 tisuća radnika Amazona.

„Poslušali smo naše kritičare, razmislili o tome što želimo napraviti i odlučili kako je naša uloga biti vođe. Uzbudeni smo zbog ove velike promjene i nadamo se

da će i drugi krenuti našim stopama“, rekao je Jeff Bezos, osnivač i direktor Amazona, iako je prije mjesec dana tvrdio kako je satnica radnika zaposlenih na puno radno vrijeme kod njega već na 15 dolara.

Početna plaća Amazonovih radnika dosad je bila oko 10 dolara po satu, a prosječan zaposlenik je godišnje zarađivao 28,500 dolara (oko 24,6 hiljada eura).

Glasni kritičari, među kojima je i senator i bivši kandidat za predsjednika SAD-a Bernie Sanders, su Bezosa prozivali za gomilanje bogatstva na grbači slabo plaćenih radnika. Naime, osnivač Amazona je najbogatiji čovjek na svijetu i vrijedi oko 165 milijardi dolara, a njegova kompanija je u jednom trenutku vrijedila bilijun dolara. U medijima svako malo osvanu i informacije o šokantnim

uvjetima rada u Amazonu, gdje radnici navodno ne smiju koristiti pauze za odlazak na zahod pa uriniraju u boce ili kante za smeće, a slobodan dan je nepoznat pojam.

Iz Amazona su najavili i kako će lobirati za izmjenу visine minimalne plaće na državnoj razini, koja je već

Plate u H&M nedovoljne za život

Uprkos obećanju datom prije pet godina, H&M plaća svoje radnike manje od iznosa potrebnog za dostojanstven život – utvrdila je organizacija Clean Clothes Campaign (CCC).

Da ta kompanija neće ispuniti svoje obećanje prema radnicima, utvrđeno je na osnovu istraživanja koje je CCC sproveda u četiri zemlje u kojima se nalaze H&M-ovi podugovarači. Rezultati pokazuju da plate radnika u proizvodnom lancu H&M-a podbacuju ispod procijenjene plate za dostojanstven život.

Naime, H&M je 2013. godine najavio da će do kraja 2018. godine svi radnici u lancu proizvodnje dobijati platu za dostojanstven život (living wage).

Istraživanja koja su obavljena u Bugarskoj, Turskoj, Indiji i Kambodži pokazala su da su plate daleko ispod nivoa potrebnog za dostojanstven život, kao i da je najveća razlika u Bugarskoj gdje radnici zarađuju samo oko deset procenata od procenjene plate za dostojanstven život.

Kako je prošlogodišnje istraživanje te organizacije pokazalo, u cjelokupnoj tekstilnoj industriji plate su daleko ispod nivoa dovoljnog za dostojanstven život, a u mnogim se slučajevima isplaćuju plate koje su niže čak i od zakonom propisanog minimuma.

Masina.rs

deset godina na duplo manjoj razini od nove Amazonove (iznosi 7,25 dolara).

Amazon nije prvi koji je podigao zajamčenu minimalnu satnicu, u SAD-u je to trenutno goruća tema pa su se uključili više manje svi trgovački lanci. Target je najavio kako će do 2020. godine dići satnicu na 15 dolara, Disney je obećao isti iznos radnicima u dva Disneylanda, a Walmart je u februaru podignuo minimalnu satnicu svojih milijun zaposlenika na 11 dolara.

Potpredsjednik Amazona Jay Carney naglasio je da će kompanija svim snagama zagovarati podizanje minimalne satnice jer to „ima presudan učinak na živote desetka milijuna osoba i obitelji diljem Amerike“.

Novac.hr

Dva primjera velikih multinacionalnih kompanija odslikavaju različit odnos prema zaposlenima. Koliko su Amazon i H&M slični a koliko različiti

Tajkuni po svom

Stanovnici Plava još jednom su u velikom broju ustali protiv gradnje malih elektrana u svojoj sredini, jer je stavljanje vode u cijevi, kako tvrde, i lišavanje sela prirodnih izvorišta jedan od razloga za nove migracije. Oni su ovih dana blokirali put investitoru **Normal Kompani** i vlasniku kompanije **Žarku Buriću** i tako ih spriječili da nastava radove na izgradnji MHE na Komarači.

Burić je građanima poručio kako posjeduje sve potrebne dozvole, ali su mu stanovnici Plava i sela u slivu rijeke Komarače odgovorili da su građevinske dozvole nezakonito izdate. „U toku je sudski postupak. Dok se ne okonča, ovdje niko nema pravo da gradi” – kažu oni.

U čitav slučaj morala je da se uključi i policija, kako ne bi došlo do težih incidenata. Takođe i komunalna policija, koja je sačinila zapisnik o događaju.

„Mi smo Buriću predložili da je u toku postupak u Upravnom sudu Crne Gore, što on dobro zna, čiji ishod moramo sačekati. U korektnoj atmosferi objasnili smo mu da ćemo poštovati odluku suda, ma kakva bila. Neka dokumenta kojima maše investitor već su poništena, pa smo uvjereni da će spor biti riješen u našu korist. Ako Burić dobije na sudu, dozvolićemo gradnju male elektrane, čak ćemo mu doći i na mobu” – kaže **Ramo Gutić** predstavnik nevladinog udruženja *Sačuvajmo rijeku Komaraču i sve rijeke u Crnoj Gori*.

Na Komarači su do sada izgrađene dvije male elektrane a posljedice su pogubne. „Voda je strpana u cijev, imanja ljudi su upropaštena. Sada udaraju na srce Komarače, na dio na kome iz nje nastaju brojni izvori. Ovdje u četiri sela - Prnjavoru, Skiću, Koritu i Komarači - živi oko 2.000 ljudi. Većini njih poljoprivreda i

Plavljeni se ponovo pobunili protiv gradnje male hidroelektrane, ovog puta na Komarači, jer će odvođenje rijeke cijevima lokalno stanovništvo, koje se bavi isključivo poljoprivredom, ostaviti bez vode, što je jedan od glavnih razloga za nove migracije

stočarstvo jedini su izvor prihoda. Treba li neko sada da im uzme život otimajući im vodu, koja za njih znači sve. Predložili smo to Buriću, a on kako hoće” – kaže Gutić.

On nije želio da komentariše najavu investitora da će doći sljedeće nedjelje i nastaviti radove.

„Burić je bio korektan, ali i iziritirani ljudi su se trudili da

sačuvaju dostojanstvo. Ponavljam, nastavka gradnje nema do konačne sudske odluke”, kategoričan je Gutić.

Slučajevi Komarače i Đuričke rijeke u Plavu, na kojoj se takođe grade male hidroelektrane, već su internacionalizovani, s obzirom na brojnu dijasporu iz ovog kraja, posebno u SAD. Samo u Njujorku živi 40 hiljada Plavljana.

Neki od njih su zbivanja oko gradnje malih hidroelektrana u zavičaju u zvaničnoj formi predstavili nadležnim organima u SAD, ali i u sjedištu UN.

Jedan od velikih protivnika ovakvog načina gradnje malih elektrana u Plavu, lider lokalne

Svi koncesionari projekte rade po istom principu: sa što manje troškova ostvariti što veću dobit. To podrazumijeva vodozahvate na gornjim tokovima rijeka i odvođenje vode cijevima kilometrima daleko, bez obzira na potrebe lokalnog stanovništva, kao da se radi o nenaseljenim područjima

Albanske alternative **Iber Hoti** konstovao je da su oni kojima je dužnost da brane zakone i prirodu,

izgubili kompas.

„Umjesto toga, štite interese privatnih kompanija. Dok Evropa odustaje od takvih projekata, mi ih počinjemo promovisati”, kaže Hoti. On podsjeća da su najgori primjer uništavanja prirode onaj u beranskom selu Šekular i rijeka Bradac kod Andrijevice.

„Laka para privlači mnoge, mnogo je onih koji jure profit. Na red su došli Komarača, Murinska rijeka, Đurička rijeka s pritokama koje duboko zadiru u Nacionalni park Prokletije”, napominje Hoti.

Nevladin aktivista iz Andrijevice **Branko Kastratović** ukazuje da su koncesionarima date sve protoke Lima, od izvorišta u Plavu, kao i jezerskih izvorišta u Gusinju, pa sve do Bijelog Polja, kroz čitavo Polimlje.

„Svi koncesionari su projekte uradili po istom principu, da sa što manje troškova ostvare što veću dobit i što veći profit. To podrazumijeva da vodozahvate prave na gornjim tokovima rijeka, a onda derivacionim cijevima vodu odvođe kilometrima daleko, ne obazirući se na potrebe lokalnog stanovništva za vodom, kao da se radi o nenaseljenim područjima”, objašnjava Kastratović.

Problem s firmom *Normal kompani* upravo je u tome što treću malu elektranu najmjeravaju da izgrade visoko prema izvorištu rijeke Komarače, ignorišući potrebe za vodom oko dvije hiljade stanovnika u slivu te plavske rijeke.

U Andrijevi male elektrane gradi brat predsjednika te opštine **Srdana Mašovića, Igor Mašović**. Njegova je elektrana Bradavac, a radove izbodi i na Mojanskoj rijeci koja izvire ispod Komova.

Tapiju na vodotoke u beranskoj opštini ima kompanija *Hidroenergija Montenegro*, čiji su sadašnji vlasnici, poslije dvadesetak promjena u centralnom registru privrednih subjekata biznismeni **Oleg Obradović** sa četrdeset odsto, te **Ranko Ubović** i **Aleksandar Mijajlović** sa po trideset odsto. Posljednja dvojica vlasnici su **Bemaksa** na čijem je čelu formalno

Veselin Knežević.

Sin predsjednika države i Demokratske partije socijalista **Mila Đukanovića, Blažo Đukanović** ima koncesije na rijeci Lipovska Bistrica, gdje su se pobunila tri sela koja će, ako se izgradi mala elektrana, ostati bez vode.

Ukratko, sve koncesije na sjeveru države, dobili su

Nevladin aktivista iz Andrijevice **Branko Kastratović** ukazuje da su koncesionarima date sve protoke Lima, od izvorišta u Plavu, kao i jezerskih izvorišta u Gusinju, pa sve do Bijelog Polja, kroz čitavo Polimlje

preduzetnici s juga, odnosno iz Podgorice. Bilo bi zanimljivo vidjeti, kažu naši sagovornici, kako bi Podgoričani reagovali, kada bi neki privrednik sa sjevera pokušao da im ukrade dragocjenu vodu na nekom izvorištu u okolini njihovog grada.

Pobuna protiv gradnje malih elektrana na sjeveru Crne Gore, na način kako to sada funkcioniše, odvođenjem vode u cijevi, započela je u beranskom selu Šekular, gdje je *Hidroenergija Montenegro* napravila četiri male elektrane i u potpunosti devastirala netaknuti prirodni ambijent i ljepotu planinskih rijeka. Nakon toga se u selima ispod Komava u Andrijevi pobunilo lokalno staniovnštvo.

Prošle godine u Plavu je održan zajednički protest za čitav sjever Crne Gore, na kojem je ukazano na pogubnost takvog načina gradnje, koji je u civilizovanom svijetu odavno prevaziđen.

Nakon toga investitori su naizgled usporili tempo. Izgledalo je da će možda i odustati. Sada, ponovo pokušavaju da nastave radove.

Tufik SOFTIĆ

Uzaludne pouke?

Tek sedmog dana nakon izbijanja velikog požara u Maslinadi i u Mendri svi su u Ulcinju odahnuli. Krivac se traži, a ukupna šteta nikada neće biti izračunata

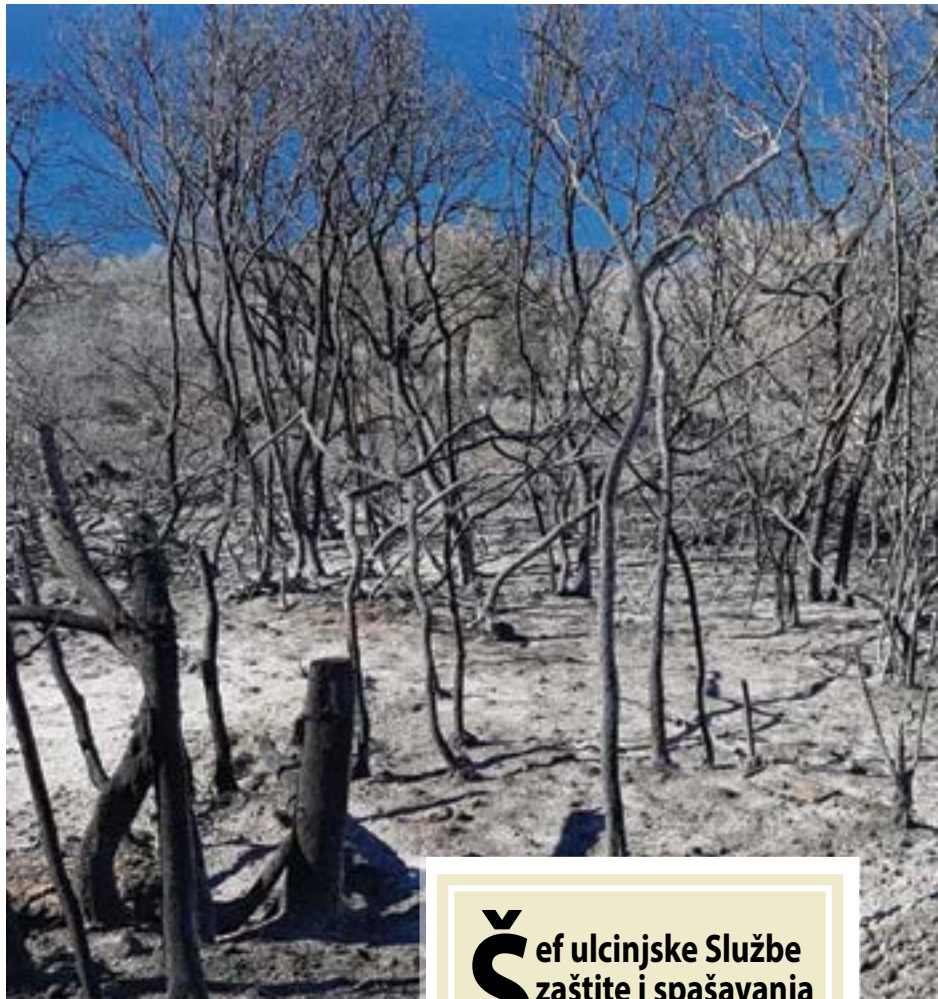
 sam godina sam bio čuvar u Maslinadi. Sa ponosom kažem da u to vrijeme nije bio zabilježen nijedan incident. Radio sam naporno, sa ljubavlju, jer sam znao vrijednost tog blaga iako nijesam bio vlasnik nijednog stabla masline”, kaže 81-ogodišnji **Nazmi Džureta**.

I on je kao i mnogi Ulcinjani bio radostan u utorak, jer je padala kiša koja je ugasila požar koji je šest dana bjesnio na ovom području širokom oko tri kilometra. U akciji gašenja učestvovali su vatrogasci Ulcinja, njihove kolege iz velikog broja crnogorskih gradova, pripadnici Vojske, Uprave pomorske sigurnosti, ulcinjskih preduzeća... Bilo je tu aviona i helikoptera, brodova i cistijerni, kamiona i bagera, djelovalo se sa kopna, vazduha i mora. Ali, teško pristupačan teren, uz jak vjetar koji je duvao svih tih dana, onemogućavali su da akcije budu efikasne.

Stabla masline protkana uljanim sastojcima, posebno na terenu koji se rijetko čisti, lako se zapale, brzo gore i još brže prenose vatru. Slično je i sa makijom.

„Sada kada se praktično sve okončalo moramo, ipak, biti zadovoljni. Nema ljudskih žrtava, nijedna kuća nije izgorjela, sreća pa na maslinama nije bilo roda. Maslinova mušica je ranije uništila plodove”, kaže potpredsjednica Opštine **Hadidža Đoni**, koja je koordinisala čitavom akcijom.

Šteta od ovog najvećeg do sada zabilježenog požara u Maslinadi će se tek procjenjivati, a šef ulcinjske Službe zaštite i spašavanja **Saubih Mehmeti** ističe da je u vatrenoj

stihiji izgorjelo više od 500 stabala stoljetnih maslina, kao i preko 30 hektara zemlje.

Nezvanične procjene ukazuju da je u požaru stradalo gotovo hiljadu maslina, ili više od jedan odsto čitavog kompleksa koji broji oko 86.000 stabala.

Veliki dio Maslinade u dijelu zvanom Bašbuljuk, te uzani dio kamenite obale između Starog grada i Valdanosa, izgubio je u požaru

Šef ulcinjske Službe zaštite i spašavanja **Saubih Mehmeti** kaže da je u vatrenoj stihiji izgorjelo više od 500 stabala stoljetnih maslina, kao i preko 30 hektara zemlje. Nezvanične procjene ukazuju da je stradalo gotovo hiljadu maslina

svoja obilježja. Taj dragulj prirode potpuno se izmijenio. Tužna je slika tog prostora koji ostavlja osjećaj potištenosti i izgubljenosti.

Ne znam kada mi je bilo teže: prije ili poslije kiše kada ostaci izgorjelih stabala i makije strše kao crne aveti na ispucalom kršu. Kao da je sve izgubilo dušu. Maslinada u kojoj sam ja rastao, koja je mene odgojila i školovala, koju sam ja poznavao

čitavog života, više ne postoji. Bolje da sam umro, da ovo nijesam vidio", kaže nam jedan stariji Ulcinjanin.

Tokom čitave istorije građani ove opštine su bili ponosni na svoje masline i djevičansko ulje koje se od njih dobijalo, na čitav taj prostor koji nije imao nikakve žice ili pregrade između posjeda, ali se tačno znalo što je čije, gdje se uvijek slobodno išlo, šetalo i uživalo, ali gdje su postojala stroga pravila ponašanja i djelovanja.

Džureta ističe da se posebno pazilo na loženje vatre, a da su sankcije bile rigorozne. „Znali smo da bi nastale ogromne i dugotrajne štete po ekonomiju, tlo, život ljudi i životinja. Ništa ne može tako grubo narušiti ljepotu i bogatstvo pejzaža kao požar“, dodaje on.

Ono što je izvjesno jeste da je požar krenuo sa prostora u Maslinadi koji su, uprkos snažnom vjetru, čistili angažovani i nekvalifikovani radnici. Policija je saopštila da traga za vlasnikom imanja, za koga se tek navodi da je strani državljanin, te da je Crnu Goru napuštio preko graničnog prijelaza Sukobin dan nakon što je krenula vatrena stihija. Ostaje da se utvrdi da li je bio u pitanju nemar, neodgovornost i neznanje ili se pak radilo o namjeri.

Interesantno je svakako da je prije tačno deset godina na istom prostoru takođe izbio požar, ali da su posljedice bile znatno blaže. Tada

Solidarnost barskih maslinara

„Barski maslinari žele javno da sa svojim prijateljima i komšijama maslinarima Ulcinja podijele žaljenje za velikim brojem stabala maslina koja su izgorjela u požaru proteklih dana u Ulcinju“, izjavio je predsjednik Društva maslinara Bara Čazim Alković.

Prema njegovim riječima, izgorjela stabla su velika materijalna, prirodna i kulturna šteta kako za maslinare Ulcinja tako i za crnogorsko maslinarstvo, poljoprivredu i kulturu.

„Pored materijalne štete, još veća je i nenadoknadiva šteta u dušama ulcinjskih maslinara koji su ta stabla generacijama gajili, naslijeđivali od svojih pradjedova i čuvali za unuke“, rekao je Alković nadajući se da će „institucije sistema u Crnoj Gori pomoći našim komšijama da prevaziđu materijalni gubitak i ekonomsku štetu dok se gubitak u dušama i srcima maslinara teško može nadoknaditi“.

se vjerovalo, a riječ je o vremenu tzv. ekonomskog buma, da se radi o namjernom izazivanju požara, kako bi se očistio teren u pokušaju dobijanja nove građevinske zone na pjeni od mora. No, do toga nije došlo. Malo je takođe naznaka da će se sada obaviti prenamjena tog zemljišta u građevinsko.

S druge strane, bio je evidentan nedostatak solidarnosti među građanima Ulcinja da se aktivno uključe u borbu protiv vatrene stihije. Gotovo su bez odjeka ostali apeli i molbe pripadnika Službe zaštite i spašavanja da im se pomogne u toj strašnoj bitki.

Međutim, najveća sreća je bila što je danima duvao sjeverni vjetar koji je požar nosio prema moru. Jer, da su kojim slučajem tih dana duvali zapadni ili južni vjetrovi vatra bi zahvatila veliki dio Maslinade, a ugrožena bi bila i gradska naselja.

U svakom slučaju, ovaj požar je rezultat decenijskog odnosa prema ovom prostoru i ovoj blagoslovenoj biljci, a posljedice će se izliječiti za nekoliko godina. Ako za to bude volje i spremnosti maslinara i čitave zajednice.

Jer, dokazano je da je maslina naprosto neuništiva. Dovoljno je da ostane samo djelić panja, pa da se nakon nekog vremena na tom mjestu pojave novi izboji. Da ako se obnova stručno obavi, nakon pet godina dobiju se nova, mlada, rodna stabla niske krošnje. Ali, i posade mlade sadnice i nove sorte. Da se, kako pokazuju iskustva iz mediteranskih zemalja, podignu savremeniji i rodniiji maslinjaci.

Ova katastrofa i posljedice koje je ostavila trebalo bi da bude pouka i da se konačno izgrade putevi kroz Maslinadu, da se zasadi redovno čiste i održavaju, da opet moraju postojati pouzdani čuvari kakav je bio Nazmi Džureta.

Uostalom, tako se nešto treba očekivati od lokalne samouprave na čijem grbu stoji maslinova grančica i na čijoj teritoriji djeluje čak četiri udruženja maslinara.

Mustafa CANKA

SPOROVOZNA HITNA MEDICINSKA POMOĆ

• IMAJU PET LJEKARA :Hitna pomoć u Pljevljima

Ruke vezane propisima

U pljevaljskoj Hitnoj pomoći u smjeni, koja traje 24 sata, radi samo jedan ljekar. Tokom smjene u toj je službi na raspolaganju samo jedno vozilo, pa ako je ljekar već na terenu, nema mogućnosti da se stigne do drugog pacijenta. Takvo stanje je nedopustivo tim prije što su ljekar i vozač vrlo često na terenu i u selima udaljenim od grada po 50 kilometara.

Građani, uglavnom, ne prigovraju kvalitetu rada ljekara, već im smeta nedostatak medicinskog osoblja u Hitnoj medicinskoj pomoći (HMP), u trenutku kad im je pomoć najpotrebnija. Višesatna odustva ljekara iz prostorija HMP problem su u opštinama u kojima u smjeni radi samo po jedna ekipa s obzirom na to da su pozivi vrlo česti.

Nažalost, za takve situacije, čini se, neće se skoro naći rješenje jer u nekoliko crnogorskih

U služama hitne pomoći u devet crnogorskih opština radi samo po jedan ljekar u cjelodnevnoj smjeni. Kad je on na terenu u ambulanti je samo medicinski tehničar. Takvo stanje skoro se neće mijenjati, a nadležni tvrde da posao organizuju najbolje što mogu

opština, naročito onih sa manje stanovnika, u cjelodnevnoj smjeni u Hitnoj pomoći samo je po jedan ljekar. Organizacija sistema te službe ne dopušta drugačije, a Zavodu za hitnu medicinsku pomoć (ZHMP) „vezane su ruke“ propisima, koje određuje Ministarstvo zdravlja. Takav načina rada najjednostavnije je objasniti onom narodnom „koliko para toliko muzike“. Jedan ljekar u smjeni praksa je koja važi i za najrazuđenije opštine na čijem su području i sela udaljena po više desetina kilometara.

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji ZHMP, jedinice za hitnu pomoć organizovane su u Baru, Beranama, Bijelom Polju, Budvi, Cetinju, Danilovgradu, Herceg Novom, Kolašinu, Kotoru, Mojkovcu, Nikšiću, Plavu, Pljevljima, Podgorici, Rožajama, Tivtu, Ulcinju i Žabljaku. U Andrijevici, Plužinama i Šavniku postoje podstanice. Bliže uslove u pogledu prostora, kadra i opreme, kao i načina rada jedinica i podstanica za hitnu pomoć propisuje Ministarstvo.

Broj lekara u Hitnoj pomoći nije dovoljan, tvrde i Kolašinci. Nekolicina pacijenata i članova njihovih porodica više puta su se žalili da na radnom mjestu nijesu zatekli lekara. Navodno, nekada su čekali i po nekoliko sati, a kadkad su bili prinuđeni da zovu ljekare službe iz susjednog Mojkovca. Slično je još u nekoliko manjih sjevernih gradova.

Iako je, kaže direktor ZHMP dr **Saša Stefanović**, problem nedostaka lekara na sjeveru stalan, u opštinama iz kojih su stigle pritužbe na organizaciju rada te službe, ima ih koliko po sistematizaciji i treba da bude. Pitanje zbog čega je po jedan ljekar u smjeni, i to ne samo u Pljevljima, kaže direktor ZHMP, ne treba upućivati toj ustanovi, jer oni nijesu ni određivali takva pravila.

„U Pljevljima je, na primjer, sistematizovano pet lekara. Trenutno rade četvorica, po jedan u svakoj smjeni, kako je i predviđeno sistematizacijom. Iako je problem što lekari uglavnom ne žele da rade na sjeveru, mi ih u Pljevljima srećom imamo pet, s tim što jedan trenutno „pokriva“ Žabljak. Ipak, to ne mijenja činjenicu da je u smjeni samo po jedan ljekar. U toj jedinici zbog konfiguracije terena naročito u zimskim uslovima postoje dva sanitetska vozila. Novi, savremeniji reanimobil

Saša Stefanović: „Mali broj ekipa ne bi bio toliko problem da se bavimo samo onim čime bi trebalo. Moja obaveza je da posao organizujem s onim što je država stavila na raspolaganje. To, tvrdim, radimo na najbolji način“

ford sa savremenom medicinskom opremom i aparaturom i lada niva“, -objašnjava dr Stefanović.

To što postoje dva vozila, ipak, kako kaže, ne znači da su i oba na raspolaganju tokom smjene. Čak i da je pet vozila, objašnjava direktor ZHMP, samo jedno tokom smjene može da se koristi. Sistematizacijom je predviđeno da jednu ekipu u smjeni čine ljekar i tri medicinska tehničara, od kojih je jedan vozač. Ukoliko je ekipa na terenu, u službi ostaje po jedan medicinski tehničar.

Pored Kolašina i Pljevalja, po pet lekara u jedinicama HMP, odnosno samo po jedan u cjelodnevnoj smjeni je prema Pravilniku o sistematizaciji i u Kotoru, Mojkovcu, Plavu, Rožajama, Tivtu, Žabljaku i Cetinju. U andrijevačkoj podstanici rade samo dva lekara.

Dr Stefanović tvrdi da problem malog broja medicinskih ekipa znatno uvećava i nerazumijevanje svrhe postojanja HMP. Većina pacijenata obraća se toj službi i kada bi njihov problem mogao riješiti izabrani ljekar.

Ljekari Hitne pomoći, međutim, kaže on, nikad nikog ne vraćaju i odazivaju se na sve pozive. To dovodi i do situacije da u službi po nekoliko sati ne bude lekara jer povratak s terena često zahtijeva i više sati.

„Mali broj ekipa ne bi bio toliko problem da se bavimo samo onim čime bi trebalo. Moja obaveza je da posao organizujem s onim što je država stavila na raspolaganje. To, tvrdim, radimo na najbolji način i naši lekari primaju sve

Građani, uglavnom, ne prigovraju kvalitetu rada ljekara, već im smeta nedostatak medicinskog osoblja u Hitnoj medicinskoj pomoći (HMP), u trenutku kad im je pomoć najpotrebnija

pacijente, a na terenu smo i onda kada to izabrani ljekari odbiju“ - kaže dr Stefanović.

U nekim opštinama kao što je kolašinska, HMP ne bi trebalo ni da postoji, ako bi se uzeli u obzir evropski standardi. Naime, te službe nijesu predviđene za mjesta s manje od 12.000 stanovnika. Kolašinu se, s obzirom na to da je ljetnji i zimski turistički centar, u tom smislu „progledalo kroz prste“. Anagažovanje više ljekara u tamošnjoj službi, bilo bi moguće samo novcem iz opštinske kase. Nažalost, razne kolašinske vlasti, i pored brojnih apela građana, do sada nijesu pokazale interesovanje da odvoje novac za dodatni medicinski kadar. Istina, zapošljavanje još jednog ljekara, prema Pravilniku, podrazumijevalo bi i angažovanje potrebnog broja tehničara i vozača. To će još dugo, objašnjavaju u lokalnoj upravi, biti pregolem poduhvat za skromne opštinske prihode.

Osoblje HMP često ističe da bi im posao bio mnogo jednostavniji ukoliko bi kolege iz domova zdravlja imale više razumijevanja. Podsjećaju da u Domu zdravlja ljekari opšte medicine treba da budu prisutni do 21 sat pa bi minimalan broj pacijenta u hitnim slučajevima ostao bez pravovremeno ukazane ljekarske pomoći.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

OBIČNI, POSEBNI LJUDI: MEDICINSKA SESTRA
SLAĐANA PETKOVIĆ

Kao neko sasvim svoj

na je primjer na kojem medicinske sestre treba da se uče“, kaže dr **Mensud Grbović**, u čijem timu radi medicinska sestra **Sladana Petković**.

U državi za čije se zdravstvo rijetko čuje lijepa riječ, sestra Slađa već 25 godina svojim pristupom uliva sigurnost pacijentima, koji za nju imaju samo riječi hvale. Pacijent koji često dolazi na preglede u ambulantu u Bloku 5 u Podgorici to ovako kaže: „Upoznao sam mnoge ljude različitih profesija. Ali, malo kada sam vidio ovakav primjer, spoj profesionalnosti i ljudskosti. Sestra Slađa je rođena da pomaže drugima. Njoj se to vidi u svakom gestu, riječi, osmijehu. Spontan, ljudski pristup, posvećenost, pažnja prema svakom pacijentu sestre Slađe mogla bi se propisivati kao terapija“.

Sladana Petković, obični posebni čovjek, žena tihog, otmenog šarma, i ogromnog strpljenja, drugačije ne bi ni umjela.

„Medicinska sestra je spona između ljekara i pacijenta. Ona je prva koju pacijent sretne, koja sasluša njegovu priču, prenese doktoru ono što primijeti“, objašnjava sestra Slađa.

Oduvjek je znala da će se baviti ovim poslom: „Čovjek se, jednostavno, rodi sa tim“.

Nakon srednje medicinske škole, koju je završila kao đak generacije, sestra Slađa željela je da upiše medicinski fakultet. Međutim, ratne okolnosti devedesetih onemogućile su joj da nastavi školovanje.

Spontani ljudski pristup, posvećenost, pažnja prema svakom pacijentu sestre Slađe mogla bi se propisivati kao terapija

„S obzirom na to da je '92. godine bio težak period svuda u okruženju, otac nije želio da idem dalje. Imali smo loše iskustvo, porodičnu tragediju, pa sam ostala u Podgorici, a tada ovdje nije bilo medicinskog fakulteta. Upisala sam Prirodno-matematički fakultet, smjer biologija, međutim, nisam se pronašla u tome. To nije bilo ono što me zanima“, prisjeća se ona.

Biologiju nije završila. „Kada sam bila na drugoj godini studija, vidjela sam da je izašao konkurs za pripravnika u Domu zdravlja za medicinsku sestru i ja sam to jedva dočekala“, priča sestra Slađa o svom početku.

„Prijavila sam se i uspješno završila pripravniki. Malo poslije toga položila sam državni ispit i tadašnji direktor Doma zdravlja i glavna sestra zvali su me da počnem da radim“.

Počela je kao patronažna sestra pri Domu zdravlja na Koniku, gdje je radila dvanaest godina. Za to vrijeme brinula je o bebama na Koniku i Starom aerodromu što zahtijeva

posebnu vrstu odgovornosti. „Kao patronažna sestra, vi ste na terenu i ljekar i sestra. Morate biti spremni da adekvatno reagujete u bilo kojoj situaciji“. Drugačije je, kaže, raditi u ambulanti: „Tu ste u timu, pacijenti dolaze kod vas, a tu je i ljekar“.

U Dom zdravlja „Blok 5“ prešla je da radi na poziv direktora i glavne medicinske sestre,

što mi pacijent ispriča, ostaje u ambulanti i između nas“.

Najsrećnija je kaže, ganuto, kroz suze, kada pacijenti u znak zahvalnosti požele zdravlje njoj i njenoj porodici.

Sestra Slađa je i kada istekne radno vrijeme dostupna pacijentima, koji imaju njen broj telefona.

Ona napominje da generalno

medicinske sestre, s obzirom na situaciju u našem zdravstvu, nemaju položaj kakav su nekada imale: „O platama ne treba ni da govorimo“. Nije lako svakoga dana susretati se sa ljudima koji očekuju brzu i efikasnu pomoć. Ponekad pacijenti nisu svjesni da medicinske sestre nemaju nikakvu odgovornost kada su u pitanju kašnjenja, čekanja.

„Pošto smo prve sa kojima pacijent uđe u komunikaciju, mi se moramo suočiti i sa nervozom i sa nestrpljivošću ljudi. I razumjeti ih“.

Naravno, kaže da se veže za pacijente, da iskreno doživljava njihove nevolje. „Ja sam emotivna osoba, a svaki pacijent ima svoju priču. Normalno je da to dopire do mene“.

Ostavljaju traga i stresne situacije, kojih u ovom poslu ne nedostaje. Bilo je teških situacija. Najteže joj je bilo kada je sa susjednog terena gdje se održavaju treninzi u ambulantu utrčao momak i uzviknuo: „Umrije nam drug na terenu“. Zastaje. To nikada neće zaboraviti. „Mi smo hitro reagovali, preskočili ogradu kako bismo mu što prije ukazali pomoć ali, nažalost, nismo mogli ništa da uradimo“.

Sestra Slađa svoj poziv nikada ne bi mijenjala, uprkos stresu i svemu što je svakodnevica ove profesije: „Jednostavno volim posao kojim se bavim. Vjerujem da sam rođena za to i ni u jednom momentu nisam pomislila drugačije. Puno sam željela da upišem medicinski fakultet, ali nije bilo suđeno. Sad mi nije žao, ja sam medicinska sestra, sebe tako doživljavam, pacijenti i kolege me takvu prihvataju. Ja uživam u tome“.

Sestra Slađa. Ona koja dočekuje pacijente u ambulanti kao prijatelje u svom domu. I kojoj oni vjeruju. Kao nekom sasvim svom.

Miljana DAŠIĆ

u okviru projekta *Izabrani doktor*. Iako prelaz iz patronaže u ambulantu nije bio lak, brzo se prilagodila. Ova joj je ustanova postala drugi dom, a kolektiv druga porodica. I pacijenti su članovi te porodice. „Gledao sam je i kad su najveće gužve i kad u holu nastane nervoza. Ona nikada ne gubi prisebnost. Svakoga pacijenta i tada strpljivo sasluša, pomogne mu da se smiri i pruži mu podršku. Takav je njen pristup svih ovih godina“, objašnjava naš sagovornik, pacijent.

Poštovanje od strane pacijenata, ali i kolektiva joj je, kaže, najveća nagrada: „Kada dođem u Dom zdravlja, ono što se ne tiče mog posla ostaje van ambulante. Porodični i drugi problemi ostaju na parking. Takođe, sve što se dešava na poslu,

Slađana Petković:
„Jednostavno volim posao kojim se bavim. Vjerujem da sam rođena za to i ni u jednom momentu nisam pomislila drugačije. Puno sam željela da upišem medicinski fakultet, ali nije bilo suđeno. Sad mi nije žao, ja sam medicinska sestra, sebe tako doživljavam, pacijenti i kolege me takvu prihvataju. I ja uživam u tome“

Hrvatskom gazduje desnica

MONITOR: *Poznati ste kao analitičar koji vrlo kritički prikazuje stanje u Hrvatskoj. Kako doživljavate današnju Hrvatsku?*

ČULIĆ: Stanje u Hrvatskoj je možda najbolje opisati kao uređeni kaos. Ovo „uređeni“ proizlazi iz činjenice da je ona relativno dugo članica glavnih evroatlantskih integracija, Evropske unije i NATO-a, što bi po definiciji trebalo značiti pripadanje zajednici država koje imaju više standarde u oblasti politike, ekonomije, ljudskih prava itd. Ali, tu odmah imaš dva velika problema. Prije svega, ti su standardi značajno umanjeni, ili su se i sasvim srozali, i u samoj Evropi (i Sjedinjenim Državama), što se očituje u tome da Bruxelles više nitko ne doživljava kao majku solidarnosti, nego prije kao mačehu koja je beskrupolozna prema siromašnima (primjer utjerivanja dugova Grčkoj), a otvoreno blagonaklona prema bogatima (gotovo isto je zadužena i Njemačka, ali nju se, naravno, ne dira). Drugi problem je što države koje uđu u EU automatski stječu visoki imunitet na kritike i sankcije iz briselske središnjice, pa Hrvatska razvija jedan od najrigidnijih oblika kapitalizma (što glavešine EU nimalo ne smeta), uz istodobno bujanje radikalnog, proustaškog desničarenja (na što su spomenute glavešine dosad bile vrlo osjetljive, ali sada, jer se slično događa i u njihovim dvorištima, više nisu).

MONITOR: *Ko presudno utiče na političke prilike u Vašoj zemlji?*

ČULIĆ: O tome nema dvojbe. Hrvatskom gazduje desnica, i to

Gotovo bi se moglo kazati da nema zemlje u Evropi u kojoj je desnica, uključujući i otvoreno profašističku, našla tako udoban smještaj kao u Hrvatskoj

u rasponu od HDZ-a i njegovih patuljastih desnih satelita do Katoličke crkve i njenih vjerskih i još više pseudovjerskih satelita. Taj dvojac doslovce „ima Hrvatsku“, kako je svojedobno govorio Franjo Tuđman, i moglo bi se reći da je SDP dolazio na vlast samo u iznimnim intervalima, kada se događalo nešto izuzetno, što je nakratko narušilo dominantnu matricu (smrt

Tuđmana, razorne korupcijske afere Ive Sanadera). Gotovo bi se moglo kazati da nema zemlje u Evropi u kojoj je desnica, uključujući i otvoreno profašističku, našla tako udobni smještaj kao u Hrvatskoj. Doduše, u njoj još nije sasvim iskorijenjena tradicija ljevice i partizanstva, pa je stanje ipak bolje nego u Mađarskoj ili Poljskoj, gdje se vladajuća desnica ne mora

Kolindine cirkusarije

MONITOR: *Je li predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović najpopularnija politička ličnost u Hrvatskoj?*

ČULIĆ: Da, Kolinda dominira, bez obzira na svoje skromne političke kapacitete, koje je najbolje ilustrirala kada se opravdavala što se na javnim skupovima obraća „Hrvatima i Hrvatima“, a ne „hrvatskim građanima“, time da ne bi htjela uvrijediti seljake. U međuvremenu joj je netko valjda objasnio o čemu se tu zapravo radi, ali pitanje je da li je i to trebalo. Grabar Kitarović je idealni primjer, ako ne i maskota, današnjih svjetskih političara koje više ne nose i ne nadahnjuju nikakve ideje, pa im izgleda pametnije trošiti vrijeme na razne estradne „evente“, tesanje linije u teretanama, te poneku pseudodomoljubnu, lajt-ustašku budnicu izvedenu tako da je svi čuju. A ima li ikoga, ne računajući možda jedino Donalda Trumpa, koji te cirkusarije bolje izvodi od hrvatske predsjednice.

evropsku bajku sve manje vjeruje.

MONITOR: *Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić stavio je prošle subote vojsku u pripravnost. Da li je moguć novi rat na prostoru bivše Jugoslavije?*

ČULIĆ: Osamostaljenje Kosova međunarodna zajednica je obavila aljkavo i nečisto. Kao da se htjelo samo to, osamostaljenje, a poslije će se gledati kako to provesti, što se vidi i po brojnim zemljama, uključujući i dio članica EU, koje i dalje odbijaju priznati novu državu. Ovo ne isključuje odgovornost Srbije, onu Miloševićevu valjda ne treba dokazivati, ali ni tadašnje opozicije (DOS), koja je, svrgnuvši ga, smjesta trebala vratiti Kosovu dotadašnju autonomiju. Naravno, odgovorni su i sami kosovski Albanci, koji su svoju državu odlučili graditi, slično kao ovdje u Hrvatskoj, u konfrontaciji, a ne u suradnji s kosovskim Srbima, iako je ovo

mučiti s tako bogatim lijevim i antifašističkim nasljeđem. Zato je vjerojatno najbolja usporedba sa sadašnjom Srbijom, gdje se, modelski gledano, događa zrcalno isto što i u Hrvatskoj. Ondje je četništvo već steklo i status „drugog antifašizma“, što s ustaštvom u Hrvatskoj još nije slučaj, barem ne u smislu zakonskih odredbi kojima bi se to stavilo i na papir. Ali, dublje gledano, stvari su još i gore, jer Aleksandar Vučić bolje drži stvari pod kontrolom, pa neke beogradske ulice odnedavno nose imena partizanskih generala. A to hrvatskom premijeru Andreju Plenkoviću, bez obzira na puno partizanskiji pedigree od Vučićevog, ne pada ni na kraj pameti. O, sve, samo ne to.

MONITOR: *Šta je Hrvatska dobila članstvom u EU?*

ČULIĆ: Na to sam pitanje dijelom već odgovorio. Dobila je puno manje nego što se očekivalo u ekonomskom smislu, jer se nastavila regresija njene privrede, koja je sada pretežno turistička i uslužna, a sve manje proizvodna. U političkom, pak, smislu regresija je još i puno veća. Uostalom, i ovaj najnoviji

Tuđman življi nego ikad

MONITOR: *O prvom hrvatskom predsjedniku napisali ste studiju „Tuđman: Anatomija neprosvijećenog apsolutizma“ i dokazali da je u Hrvatskoj 15 godina poslije smrti Tuđman još življi. Je li i danas tako?*

ČULIĆ: Da, Tuđman je itekako živ, življi sigurno nego ikada od vremena Ive Sanadera, koji je pokušavao ugasiti njegovu ikonografiju tako da na stranačkim skupovima HDZ-a više nije dozvoljavao isticanje njegovih slika i statua. Dalje od toga nije išlo. Nije išlo, pa su slike i statue vraćene gdje su bile, iz jednostavnog razloga što današnja Hrvatska zbilja jeste ostvarenje onog kako ju je Tuđman zamislio. To je nacionalistička kula u oblacima, puna sebe i trijumfalnih obećanja da će, kada se riješi jarma Beograda, postati jedna od najbogatijih zemalja u Evropi. Dogodilo se obratno. Do 1990. Hrvatska je bila jedna od najbogatijih zemalja južne i srednje Evrope, a sada je na samome dnu Evropske unije, siromašnija je od nje samo Bugarska. Naravno, da takav bogalj ne može upravljati svojom sudbinom, pa je nedavna sanacija najveće hrvatske kompanije, Agrokora, obavljena novcem ruskih i američkih banaka, koje su time postale njeni vlasnici, a hrvatska država njihov dužnik, koji svoje dugove otplaćuje ne samo direktno nego i na druge načine (recimo kupovinom prastarih ali skupih američko-izraelskih borbenih aviona, baš kao što Srbija kupuje isto tako stare i skupe ruske avione).

Eto, tako je Tuđman „zadužio“ Hrvatsku i ako je ona time zadovoljna, što je logičnije nego da mu digne spomenik u Zagrebu. I ne samo njemu. Premijer Plenković najavio je ovih dana spomenik u istome gradu i Gojku Šušku, jednom od glavnih sponzora hrvatskih ratnih zločina u ratovima devedesetih, čime je ovaj deklarirani „evropejac“ patuljasto smanjio samoga sebe točno u razmjeru sa zemljom kojoj je trenutno na čelu.

„abortus“ referendumu u Makedoniji govori da to počinje dobivati odjek u cijeloj regiji. Naravno, situacija u toj državi je složena i ne može se svesti samo na to, ali ipak govori da se u

drugo ne samo humanije, nego i puno efikasnije. Ali, tu priča završava, Kosovo će silom neoborivih etničkih i drugih činjenica kad-tad postati članica Ujedinjenih naroda, i sada

Napad na Pupovca

MONITOR: *Kako je u Hrvatskoj reagovano povodom napada na poslanika Samostalne demokratske srpske stranke Milorada Pupovca?*

ČULIĆ: Fizički napad na Milorada Pupovca je visio u zraku, jer je antisrpsko raspoloženje u posljednje vrijeme, a osobito nakon ulaska Hrvatske u EU, naočigled raslo. Za to postoje dugoročni i manje dugoročni razlozi. Dugoročno je to da se hrvatski nacionalni identitet od početka devedesetih sve do danas gradio isključivo na premisi da su Hrvati ne-Srbi, točka. Dalje od toga nikada se nije išlo, niti se mislilo da treba ići, što dovoljno govori koliko je taj nacionalizam bio, i još jeste, civilizacijski invalidan i defektan. Manje dugoročno je što se napadom na Pupovca, koji čini dio sadašnje vladajuće većine, napada i Andreja Plenkovića, koji je za radikalnu desnicu u HDZ-u i izvan njega nedovoljno hrvatski premijer, ma što on poduzimao da dokaže suprotno. A poduzima čovjek štošta, od spomenutog podizanja spomenika Šušku i toleriranja da mu ministri odaju počast nad grobovima pogubljenih ustaša do toga da se u javnim prostorima u vlasništvu države komemorira uspomena na ustaškog koljača Vjekoslava Maksa Luburića. Slaba je utjeha što se ovo ne uklapa u politička uvjerenja premijera Plenkovića, nego on to radi više zato da ublaži udare s desna. Jer, očito je da je u toku velika kampanja svođenja hrvatstva na ustaštvo, čime „veliki Hrvati“ kao da žele potvrditi najgore predrasude četničke propagande o Hrvatima i Hrvatskoj. I tko god sudjelovao u tome, bilo aktivno bilo pasivno, snosi za to političku odgovornost, a da je sreće trebao bi i kaznenu.

MONITOR: *Da li je Pupovac mjesecima bio izložen optužbama zato što odskake od stereotipne uloge koju je nacionalistička desnica namijenila tamošnjim Srbima, kako tvrdi istoričar Dragan Markovina?*

ČULIĆ: Što se tiče opservacija Dragana Markovine o Pupovcu, potpuno se slažem s njima. Pupovac je umjeren i uglađen političar, i koliko god se njegovi protivnici pravili da su državotvorni, on je sto puta državotvorniji od njih u smislu pretvaranja Hrvatske u uljuđeno građansko društvo.

je samo stvar u tome da se većinska Srbija s time pomiri, na čemu Aleksandar Vučić, bez obzira na sve trzavice, uspješno i radi.

Što se tiče rata ondje i drugdje u regiji, on jeste moguć, ali slabo vjerojatan. Istina je da strasti na svim stranama ima dovoljno ne za jedan nego nekoliko ratova, ali podsjećam vas da su se ratovi devedesetih vodili na izdašnoj ekonomskoj i vojnoj akumulaciji Jugoslavije. A države nastale njenim raspadom su sirotinja koja jedva hrani i sebe, a kamoli velike vojske u dugim ratnim pohodima.

MONITOR:
Predsjednik Hrvatskog

novinarskog društva Hrvoje Zovko otpušten je sa Hrvatske radio-televizije navodeći da je cenzura jedan od razloga za otkaz...

ČULIĆ: Hrvoje Zovko izbačen je s Hrvatske televizije jer je desno krilo HDZ-a, koje kontrolira HRT, bijesno što je odnedavno postao predsjednik Hrvatskog novinarskog društva, kojeg desnica doživljava kao leglo jugokomunista, što naravno nije istina. Ovo je jedini primjer, koliko ja znam, da se na ulicu baca čelnik neke službeno priznate novinarske udruge, ali moram priznati da u tome ima i neke đavolske lucidnosti. I u Hrvatskoj je bilo i još ima puno fizičkih nasrtaja na novinare, iako ne smrtonosnih kao u Srbiji, pa ni kao u Crnoj Gori, ali sada vidimo da to nije ni potrebno. Jednostavno izbaciš čovjeka na ulicu, poslije eventualno platiš nekakvu sudsku kaznu, i stvar je obavljena bez ispaljenog metka, a efekt je isti.

Veseljko KOPRIVICA

TELEVIZIJA
Vijesti

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

**RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h**

Srbija između dvije stolice

• BEZ ZAJEDNIČKOG OBRAĆANJA MEDIJIMA:
Aleksandar Vučić i Vladimir Putin

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** nastavlja dvostruku igru između Moskve i Zapada. U razgovoru s predsjednikom Rusije **Vladimirom Putinom** u utorak pozivao se na tradicionalne veze s Rusijom i istovremeno bio pomirljiv prema navodnom odbijanju Zapada da pitanje Kosova bude riješeno razmjenom teritorija Srbije i njene nekadašnje autonomne pokrajine.

Bodo Veber iz berlinskog Savjeta za politiku demokratizacije smatra da i ova Vučićeva posjeta Moskvi, kao i nedavna sjeveru Kosova, ima za cilj da na simboličan način s dosta patetike, kao što je bio govor u Sjevernoj Mitrovici, zamagli neuspjeh pokušaja da se dijalog između Beograda i Prištine usmjeri u pravcu razmjene teritorija. Moskovski *Komersant* u srijedu piše da Vučić u razgovoru s predsjednikom Putinom nije postigao ciljeve koje je postavio uoči posjete, odnosno nije dobio „odobrenje za svoju verziju

To što predsjednik Vučić naglašava važnost saradnje s Rusijom neka je vrsta dimne zavjese da bi umanjio značaj saradnje sa Zapadom. U toj dvostrukoj igri, usredsređivanjem na Rusiju, Vučić skreće pažnju sa manje popularnih poteza kao što je jačanje saradnje Srbije sa SAD-om i NATO-om

priznanja Kosova”.

Putin i Vučić se poslije razgovora nisu zajednički obratili medijima. To je novost u odnosu na njihov susret u Kremlju u decembru 2017. Predstavnici diplomatskih krugova tvrde nezvanično da konferencija za novinare nije održana jer je ruska strana tako insistirala.

„Kremlj ne želi da bude uvučen

u dodatne tenzije, imajući u vidu nedavno zaoštavanje situacije u kontekstu Kosova, kada je **Hašim Tači** posjetio Gazivode i okolinu. Vučiću bi išlo u prilog da Putin javno pruži snažnu podršku njegovim stavovima. Rusi su daleko oprezniji i smatraju da Srbija treba da stiša ton. Stoga se Vučić uzdržao od zapaljive retorike“, prenio je beogradski *Danas*

vlastite izvore.

Vučić je poslije susreta „u četiri oka“ s ruskim predsjednikom kazao da je s njim govorio o konkretnim koracima o kojima ne može javno da govori. „Naišli smo na razumijevanje, iskren i prijateljski stav Putina prema srpskom narodu i državi... Sve što sam tražio, dobio sam... Detaljno i temeljno 50 minuta smo razgovarali o Kosovu i Metohiji. Pričao sam o situaciji ukoliko bi se provokacije nastavile, ukoliko bi postojali bilo kakvi napadi na naš narod na Kosovu“.

Bivša ambasadorica Srbije u Moskvi **Jelica Kurjak** kazala je za Radio Slobodna Evropa (RSE) da Rusija pomno prati dešavanja i da želi da bude pitana, ali

● PODRŠKA DEJTONSKOM
UREĐENJU BIH: Sergej
Lavrov u posjeti BiH

da ne želi da bude mnogo aktivnija nego što je do sada bila. Kurjak ocjenjuje da u Briselu vjerovatno neće sa simpatijama biti primljena Vučićeva poruka pred put da ide da traži savjet i pomoć od Putina.

„To nas udaljava još jedan korak od dijaloga s Kosovom i dijaloga s EU, ako krenemo u tom pravcu da samo i isključivo od Rusije tražimo pomoć u rješavanju tog pitanja“, ocjenjuje Kurjak.

Vučić je naveo da je s Putinom razgovarao o situaciji u regionu. „Ne postoji regionalna tema koju nismo detaljno analizirali“, izjavio je srpski

Makedonija

Iz Moskve je opet, poslije prošlonedjeljnog referenduma u Makedoniji o preimenovanju službenog imena bivše jugoslovenske republike poručeno kako rezultati ne mogu biti smatrani validnim zbog niske izlaznosti. „Ovo jasno potvrđuje da su makedonski glasači izabrali bojkot odluka grubo nametnutih izvan Skoplja i Atine: vodeći političari iz NATO-a i država Evropske unije bili su direktno uključeni u propagandnu kampanju otvorenim miješanjem u unutrašnje poslove ove balkanske države“, navedeno je u saopštenju ruskog Ministarstva spoljnih poslova. Referendum nije uspio da obezbijedi 50 odsto izlaznosti koliko je bilo neophodno da bi bio validan.

„Iako je dvije trećine makedonskog stanovništva odbilo da podrži Sporazum iz Prespe (vlada u Skoplju i Atini o promjeni ustavnog imena Makedonije), rezultat glasanja su promptno pozdravili lidera EU i NATO-a, kao i Vašingtona. Ono što je očigledno jeste želja da se Skoplje uvuče u NATO što prije, bez obzira na mišljenje makedonskog naroda“, stoji u reakciji ruskog Ministarstva.

Analitičari smatraju da Kremlj ne brine mnogo oko toga kako će se Makedonija zvati i da li će jednog dana u EU. No, ulazak u NATO jeste problem za Rusiju.

Američki ministar odbrane **Džems Matis** je iz Skoplja uoči referenduma optužio Rusiju da obimnom kampanjom pokušava da se umiješa u ishod referenduma. Odgovor ruskog šefa diplomatije Lavrova bio je očekivan. Moskva se ne miješa, naprotiv, miješaju se zapadnjaci koji direktno preporučuju Makedoncima kako da glasaju, kazao je on.

predsjednik. „Situacija na Balkanu je veoma složena“.

Istraživač na Univerzitetu Sjeverna Karolina **Dmitar Bećev** smatra da Balkan jeste politički ranjiv, a da se u regionu Rusija nadmeće ne samo sa Sjedinjenim Američkim Državama već i s Evropskom unijom. Moskva nastoji da ostvari uticaj, uznemirava aktere u regionu i stekne prednost nad Zapadom u kontekstu njihovog globalnog nadmetanja koje je eskaliralo posljednjih godina“, naveo je Bećev, autor knjige *Rivalska sila: Ruski uticaj u jugoistočnoj Evropi*.

Po Bećevu, Rusija je za sada

uspješna u ostvarivanju svojih ograničenih ciljeva. Ona ne želi da u potpunosti zamijeni Zapad u regiji, jer nema finansijska sredstva niti političku volju da to uradi. Ona je daleko iza Zapada u ekonomskom i vojnom prisustvu na Balkanu, ali ima uticaj na oblikovanje narativa. „Prije svega u Srbiji, što ne košta mnogo“, nastavio je Bećev. „Možda je dovoljno da bude prisutna u javnoj sferi, u medijima i da na taj način pokuša da kontrira zapadnom narativu, što nije tako teško imajući u vidu da je veliki broj ljudi na Zapadnom Balkanu ali i u široj regiji, razočaran EU, a naročito sa NATO-om

Srbija i NATO

Generalni sekretar NATO-a **Jens Stoltenberg** potvrdio je u danu boravka Vučića u Moskvi da će ovog mjeseca posjetiti Srbiju. Stoltenberg je najavio da će u Srbiji prisustvovati „najvećoj vježbi pružanja pomoći u vanrednim situacijama“, koju NATO izvodi sa 40 zemalja učesnica.

Vučić je izjavio da je s Putinom razgovarao i o NATO-u te da Srbija nema nikakve aspiracije, nikakve težnje i nikakve želje da bude dio NATO-a. „Srbija želi da ljubomorno čuva svoju vojnu neutralnost i upravo zato i radimo na snaženju naše armije kako bismo mogli da preveniramo svaki mogući napad i agresiju na našu zemlju“, rekao je Vučić i naveo da je za takav stav dobijena podrška Ruske Federacije.

i SAD-om. Srbi podržavaju Rusiju ne toliko zbog iskrene ljubavi prema njoj ili zainteresovanosti za rusko društvo, njenu modernu kulturu i institucije, već zato što su kivni na Zapad,” ocjena je ovog analitičara.

Vučić u medijima uvijek naglašava važnost saradnje s Rusijom. Bećev ocjenjuje da je to neka vrsta dimne zavjese da bi se umanjio značaj saradnje sa Zapadom, uključujući SAD i NATO. U toj dvostrukoj igri, usredsređivanjem na Rusiju, Vučić skreće pažnju sa manje popularnih poteza kao što je jačanje saradnje Srbije sa SAD-om u sektoru bezbjednosti i NATO-om, smatra Bećev.

To nema mnogo veze sa samom Moskvom, jer se Beograd odlučio za takvu politiku” smatra Bećev. On navodi da je u srpskim medijima mnogo više storija o saradnji s Rusijom nego sa Severnoatlantskom alijansom.

„Moskva služi kao pokriće i za druga pitanja, kao što su evropske integracije, razgovori o normalizaciji

čak i u bezbjednosti, a naročito u ekonomiji,” ocjenjuje Bećev.

Sa druge strane, smatra Bećev, srpske vlasti koriste Rusiju da pošalju poruku i Briselu, da će se ukoliko njih bude tražio previše okrenuti Rusiji.

Bosna

Vučić je izjavio da je s Putinom razgovarao i o Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj, te o zbivanjima poslije referendumu u Makedoniji.

Ruski ministar spoljnih poslova **Sergej Lavrov** boravio je 21. septembra u zvaničnoj posjeti BiH gdje je prenio „čvrstu privrženost” zvanične Moskve Dejtonskom mirovnom sporazumu. Lavrov je poslije susreta sa članovima Predsjedništva BiH i resornim kolegom ministrom spoljnih poslova **Igorom Crnadkom** u Sarajevu otišao u Banjaluku na susret s predsjednikom RS **Miloradom Dodikom** i srpskim šefom diplomatije **Ivicom Dačićem**.

Ministar Lavrov je u izjavama u Sarajevu potvrdio rusku podršku „suverenitetu i teritorijalnom integritetu Bosne i Hercegovine” i njenom dejtonskom uređenju i protivljenje „demonizaciji Republike Srpske”. No, posjeta Lavrova došla je u najvrelijoj fazi kampanje za opšte izbore u BiH 7. oktobra. U Sarajevu je stoga doživljena kao znak daljeg jačanja ruskog uticaja u BiH.

Više puta ponovljeno zvanično protivljenje ruskih diplomata ideji „euroatlantskih perspektiva” BiH, kao i ruski veto na međunarodno usklađenu rezoluciju o osudi genocida u Srebrenici uz 20. godišnjicu „najgoreg masakra u Evropi nakon Drugog svjetskog rata”, daleko je od ideje „poštovanja suvereniteta”, navode kritičari.

učiniti da bi spriječila proširenje EU. Stoga će možda nastojati da od toga barem profitira. Kao članica evropskog bloka, Srbija će kao Grčka, Mađarska ili Kipar – biti prijateljski nastrojena prema Moskvi.

„Ironija je da Rusija može da ima koristi od proširenja EU zbog ulaska ranjivih i nestabilnih zemalja u kojima demokratija još nije razvijena, kao i da veliki broj njihovih građana i elite imaju pozitivan stav prema Rusiji, što je svakako u njenom interesu”, primijetio je Bećev.

„Članstvo u EU ne znači nužno i širenje demokratije i vladavine prava. Svjedoci smo nazadovanja u zemljama centralne i istočne Evrope, kao što su Mađarska i Poljska. Dakle, moguća je situacija da i balkanske države postanu članice EU, ali ne nužno i demokratskije, prosperitetnije, sa većom vladavinom prava, a što bi

bilo u skladu sa ruskim interesima, jer su slabe institucije uvijek velika prilika za upliv i ostvarivanje uticaja sa strane”, ukazuje Bećev.

Milan BOŠKOVIĆ

• MOSKVA I ZAPAD SE MEĐUSOBNO OPTUŽUJU OKO UTICAJA NA ZBIVANJA U MAKEDONIJI: Sa referendum na kojem nije izšla predviđena većina od pedest posto upisanih glasača

odnosa s Kosovom. Pretjerujući u medijima o vezama sa Rusijom, vlasti nastoje da ojačaju svoju patriotsku poziciju. Stoga se razlikuju medijska realnost i stvarna. Veze Srbije sa Zapadom veoma su jake,

„To je adut kojim se, istovremeno, skreće pažnja sa važnih domaćih pitanja kao što su funkcionisanje demokratskih institucija i vladavina prava”.

Po Bećovu, Rusija malo šta može

FESTIVALI KOJE JE STVORILA OLIMPIJADA

Piše:
Gradimir
GOJER

Naglo je zahladilo. Sve češće u svakodnevnim razgovorima konstatujemo da se atmosferski vrijeme tako mijenja da praktično *iz ljeta ulazimo u zimu*... Dakle, bilo kako bilo, zima se neminovno približava. Sa približavanjem zime, onim kalendarskim, približava se i manifestacija koja i u svom nazivu nosi predznak *zima*. Radi se o internacionalnom multimedijском festivalu *Sarajevska zima*. Interesantno je da je ova festivalska manifestacija nastala u vrijeme Četrnaestih zimskih olimpijskih igara, kao njen kulturni i umjetnički segment. Osnivač festivala, inače poznati kulturni radnik Ibrahim Spahić došao je do jedinstvenog koncepta ove manifestacije polazeći od čuvene Bašlarove *Poetike prostora*.

Koristeći, odnosno kombinujući otvorene plohe i atraktivne lokalitete kulturno povjesne jezgre Sarajeva i potpuno nove dijelove grada podno Trebevića Ibrahim Spahić je uspio zaintrigirati umjetnike sa svih kontinenata. *Sarajevska zima* je postala podjednak mamac za Burmance, Kineze i Makedonce, za vrhunske baletne umjetnike, glumce i reditelje, kompozitore i muzičke izvođače, bilo da pripadaju klasičnoj, modernoj ili džez glazbi...

Spahić je postao prepoznatljiv i po tome što je *Sarajevsku zimu* otvorio sarajevskoj, ali i mladosti uopšte. Ovaj je festival amblematičan i po tome što golemi dio produkcije *iznesu* volonteri.

Nije zanemariva ni bujna, iznimno kvalitetna izdavačka djelatnost ove manifestacije, naročito prvih godina njenog postojanja, a doprinos raznovrsnosti likovnog života u Sarajevu je tolika da mogu konstatovati da su mnogi novi likovni procesi na ovim prostorima začeti upravo

zahvaljujući *Sarajevskoj zimi*.

Ovaj jedinstveni festival umjetnosti nije prekidao svoju djelatnost ni tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu (1992-1995), a neki od produkata karakterističnih za Sarajevo pod opsadom, na primjer, *Grafičke mape* iznjedrene su upravo pod auspicijom Spahića i *Sarajevske zime*.

Elan pokrenut najbolje organizovanim Olimpijskim igrama ipak je posljednjih godina doživio određene snizilice, što je vrlo logično jer je neodgovorna država tako vrijednu manifestaciju, koja čuva uspomenu na Zimske olimpijske igre u finansijskom smislu potpuno zapostavila.

Spahić ipak ne posustaje i od 1984. istim tempom radi da bi se plemenita ideja *Sarajevske zime* kako-tako održala u životu.

Ovaj festival koji u nazivu ima i grad Sarajevo nije alimentiran ni od gradskih vlasti, pa je prosto nevjerovatno da se održao do naših dana.

Manifestacija koju je *iznjedrila* čuvena Sarajevska olimpijada bori se sa tajkunsko-tranzicionim procesima ali odolijeva. Spahić, kao da ima više života, pravi sad festival praktično ni iz čega.

Treba vjerovati da će se nešto u shvatanju sadašnje sarajevske i bh. vlasti promijeniti i da će *Sarajevska zima* i ovog sedmog februara zasjati u punom sjaju.

Kao i 7. februara 1984.

U suprotnom, sadašnja kulturna i politička vrhuška Sarajeva i Bosne i Hercegovine pogaziće najsvjetlije stranice kulture u ovoj državi, a negirati i brojne strane prijatelje festivala koji su ga decenijama prijateljski bodrili i podržavali.

Vjerujemo da će poput mačke Ibrahim Spahić oživjeti još jednu *Zimu*.

I ne samo oživjeti nego i preživjeti!?

Kombinujući otvorene plohe i atraktivne lokalitete, kulturno povjesna jezgra Sarajeva i potpuno nove dijelove grada podno Trebevića, Ibrahim Spahić je uspio zaintrigirati umjetnike sa svih kontinenata. Sarajevska zima je postala podjednak mamac za Burmance, Kineze i Makedonce, za vrhunske baletne umjetnike, glumce i reditelje, kompozitore i muzičke izvođače, bilo da pripadaju klasičnoj, modernoj ili džez glazbi...

Značajan iskorak

Tринаesti Međunarodni festival gitare Nikšić održan je od 27. septembra do 2. oktobra, a publika je tokom šest festivalskih večeri imala priliku da uživa u vrhunskim koncertima domaćih i svjetskih virtuoza na gitari. Od osnivanja festivala 2005. godine do danas, grad pod Trebjesom ugostio je neke od eminentnih imena svijeta klasične gitare. Jedan od osnivača i umjetnički direktor festivala Danijel Cerović, jedan je od vodećih crnogorskih izvođača mlađe generacije iz domena klasične muzike, sa bogatom i

Ako govorimo o brojkama, od nastanka, naš Međunarodni festival gitare Nikšić je ugostio nekoliko stotina umjetnika iz čitavog svijeta, a naša publika je imala priliku da sluša više od 150 koncerata

intenzivnom međunarodnom koncertnom karijerom.

MONITOR: *Davno ste za Monitor izjavili da Vam je cilj bio da ustanovite festival na najvećem nivou, uz učešće priznatih umjetnika*

sa međunarodne muzičke scene. Podsjetite nas na njegove početke, na ideju o nastanku jednog ovakvog festivala u Crnoj Gori.

CEROVIĆ: Početak je bio, rekao bih, zanimljiv i uzbuđljiv. Imao sam

26 godina kada smo donijeli odluku da ćemo organizovati festival. U to vrijeme u Nikšiću nije postojao niti jedan festival klasične, umjetničke muzike, a komercijalni festivali će se dogoditi nekoliko godina kasnije. Na samom početku, ali i kasnije, godinama, najveći problem nam je predstavljao nedostatak adekvatne infrastrukture koja bi koristila razvijanju naših projekata, pa su se prvi koncerti održali u restoranu Hotela *Onogošt*, u nikšićkom parku, na Bedemu, sceni *Zahumlja*...

Imali smo, naravno, sreću da su naš projekat od samih početaka podržale vodeće institucije kulture u gradu i državi. Značajan je broj pojedinaca i institucija iz inostranstva koji su prepoznali važnost i neophodnost organizovanja našeg projekta. Danas je situacija u pogledu infrastrukture značajno drugačija. Razvoj naše organizacije je pratio i značajan pomak u obezbjeđivanju uslova, tako da danas imamo nekoliko dvorana na raspolaganju. Željeli smo da damo doprinos razvoju izvođačke prakse za klasičnu muziku kod nas, da stvaramo publiku za koncerte klasične gitare, da ugostimo, kako rekoste priznate

Koncert je nastao iz potrebe da se pruži šansa onima koji dolaze, kojima će možda naš festival biti odskočna daska u karijeri. A ta potreba proističe iz naše primarne ideje, da budemo mjesto okupljanja umjetnika sa ostvarenim karijerama kao mjesto okupljanja budućih zvijezda

umjetnike iz čitavog svijeta, i damo šansu mladim ljudima iz Crne Gore i šire. Ako govorimo o brojkama, od nastanka naš festival je ugostio nekoliko stotina umjetnika iz čitavog svijeta, u svim segmentima festivala, a naša publika je imala priliku da sluša više od 150 koncerata. Naš festival je posvećen klasičnoj muzici, ali smo još 2008. godine ustanovili selekciju festival PLUS, na kom nastupaju umjetnici iz najrazličitijih muzičkih žanrova. Neki od gostiju su bili: Kanjizares, Miroslav Tadić, Vlatko Stefanovski, Boško Jović, Amira Medunjanin, glumci Rade Šerbedžija i Andrija Milošević.

MONITOR: *Tokom ovog 13. izdanja, publika je šest večeri imala priliku da u Nikšiću uživa u koncertima domaćih i svjetskih virtuozna na gitari. Po čemu se ovo izdanje razlikuje od prethodnih?*

CEROVIĆ: Otvaranje festivala tradicionalno protiče u znaku koncerta CSO sa pobjednikom takmičenja kojeg organizujemo u Tivtu, a ove godine se predstavila Julija Trinčuk iz Njemačke. Pored koncerata Open Podium - posvećen studentima gitare iz regionalnih centara, već pomenutog koncerta iz selekcije PLUS, od ove godine smo ustanovili program koji će biti posvećen umjetnicima iz Nikšića. Festival je zatvoren muzičko poetskim programom koji su izveli mladi nikšićki muzičari i pjesnici.

MONITOR: *Vratio bih se na koncert studenata gitare sa Cetinja, iz Sarajeva i iz Beograda. Koliko je koncert bio posjećen i koliko je važna promocija mladih nada?*

CEROVIĆ: Koncert je nastao iz potrebe da se pruži šansa onima koji dolaze, kojima će možda naš festival biti odskočna daska u karijeri. A ta potreba proističe iz naše primarne ideje, da budemo mjesto okupljanja umjetnika sa ostvarenim karijerama kao mjesto okupljanja budućih zvijezda. Bilo bi zanimljivo napraviti presjek karijera mladih umjetnika koju su osvajali takmičenja koja smo u proteklih 13 godina organizovali. Laureati dolaze iz čitavog svijeta, a u sklopu nagrade koje smo kao

organizacija obezbijedili nalaze se majstorki instrument, koncert sa CSO, koncertna turneja... Od 2016. godine takmičenje se odvija kao zaseban događaj u posljednjoj sedmici maja u Tivtu, a od prošle godine je član EuroStrings grupe koja djeluje pod okriljem Evropske komisije, što je velika čast za naš projekat i značajan iskorak u pogledu mogućnosti za još uspješniju organizaciju.

MONITOR: *A šta je to što vas je zapravo u djetinjstvu podstaklo da se prihvatite muzike i gitare?*

CEROVIĆ: Nisam siguran. Prvi instrument sam dobio od ujaka koji je akademski grafičar, a takođe se

Razvoj naše organizacije je pratio i značajan pomak u obezbjeđivanju uslova, tako da danas imamo nekoliko dvorana na raspolaganju

amaterski bavio muzikom i svirao klasičnu gitaru. Kasnije sam u muzičkoj školi u Nikšiću učio od Rajka Simunovića. Muzika me je oduvijek ispunjavala. Kasnije, slušanje muzike, izvođenje, postali su moja nasušna potreba.

MONITOR: *Redovno predajete na majstorskim kursovima u zemlji i inostranstvu na raznim poznatim univerzitetima. Takođe imate po cijelom svijetu koncerte. Šta je u planu?*

CEROVIĆ: Pedagogija čini neodvojivi dio mog stvaranja. Sretan sam što mogu da podijelim svoja znanja i iskustva sa studentima na Muzičkoj akademiji na Cetinju na kojoj predajem od 2003. godine. Veliko mi je zadovoljstvo što sam u prilici da predajem na seminarima na Univerzitetima širom svijeta.

U planu su koncertne turneje koje ću kao član dua sa Goranom

Krivokapićem izvesti u Italiji, Rusiji, Estoniji, Kini, Koreji na kojima ćemo predstaviti dvostruko izdanje sa Bahovim Engleskim svitama.

MONITOR: *Kao član crnogorskog dua gitara sa Goranom Krivokapićem, snimili ste šest engleskih svita Johana Sebastiana Baha za NAXOS Records. Ovih dana potpisali ste ponovo ugovor sa ovom prestižnom izdavačkom kućom. O čemu se zapravo radi?*

CEROVIĆ: Nedavno sam potpisao ugovor sa izdavačkom kućom NAXOS RECORDS, čime ću nastaviti saradnju koju sam kao član Crnogorskog gitarističkog dua započeo 2013. godine. Nakon uzbudljivog projekta transkribovanja i snimanja Bahovih *Engleskih svita* za dvije gitare sa Goranom Krivokapićem koje je Naxos izdao 2015. i 2018. na dva CD-a, očekuje me snimanje muzike za lautu koju je komponovao Sylvius Leopold Weiss (1687–1750), koju sam transkribovao za solo gitaru koristeći „londonski” manuskript kao osnovu. Radujem se nastavku saradnje sa producentom Norbertom Kraftom, dobitnikom nagrade Grammy, sa kojim ću snimati u Torontu početkom 2019. godine.

Miroslav MINIĆ

Izbori u BiH: za koga (ne)ću glasati?

Uprkos logici, i jasnom ocrtu ko je u društvu Sluga a ko Gospodar, imamo paradoks, da su se, ovdašnje sluge (političari), izvrgli u – gospodare. U zle gospodare

Piše: Esad BAJTAL

Ključno pitanje, u Bosni i Hercegovini, u izborno predvečerje glasi: *šta su izbori?* Ono određuje životni, ljudski i politički smisao odgovora na drugo, mučno pitanje ovog bh. trenutka: *Za koga (ne)ću glasati?*

I zašto?

U *životu* demokratskih društava, *izbori* su *konkurs, natječaj*, koji, u ime Društva, dakle, Građana, raspisuje Država. Dakle, Građani su poslodavac, gazda, a Država samo dobro plaćeni servis čiji službenici služe potrebama građana. To je zadaća države. Sav smisao njenog postojanja. I ništa više! Državna *služba* je rad. Plaćeno služenje građanima. Političar je, dakle službenik.

Pojam „službenik“, u vezi je sa riječju – *sluga*: plaćeni najamnik, onaj koji sanja (čak moli), da radi od izbora do izbora. *Političar* je sluga koji se dobrovoljno nudi da služi građanima. Ni od kog tjeran, čini to po vlastitoj želji. Odnosno, prijavljujući se na konkurs (tj. izbore), tokom predizborne kampanje, on obećanjima da će dobro *služiti*, moli birače (građane), da ga – izaberu.

Da ga prime u službu. To je suština izborne igre.

Uprkos toj logici, i jasnom ocrtu ko je tu Sluga a ko Gospodar, imamo paradoks, da su se, ovdašnje sluge (političari), izvrgli u – gospodare.

Još, u zle gospodare!

Kako?

Tako što su sračunato paktirajući s klero-strukturama, prodali građanima laž kao jedinu istinu i mjeru životnih odnosa. I obrnuto. Stajući u službu politike, ovdašnje religije su izdale i Vjeru i Boga. Ispolitizirane religije su postale važnije i od samog Boga. Na etno-politiziranom putu ka Bogu – sam Bog je zaboravljen: Vjera je skliznula u religiju; religija u politiku; politika u politikantstvo; politikantstvo u nemoral; nemoral u kriminal. Tako su religije izdale Vjeru i Boga, a politika Humanizam i Čovjeka.

Ostali su samo politizirani kriminal i kriminalizirane politike. Politike na kojima licemjerne, klero-etničke b-h-s vlasti, grade sebi raj/dženet na zemlji. A onaj, ko sebi gradi zemni, očito, ne vjeruje u raj nebeski, koji preporučuje gladnim vjernicima. Mi smo zemlja religioznih nevjernika.

Zemlja u kojoj pseudoreligiozni

zločinci i njihovi etno-mentori, kad se nađu u zasluženoj ulozi optuženih, u Haagu, bestidnim cmizdrenjem i kuknjavom kako se, umjesto njima, sudi zapravo njihovom narodu, svoje zločine kukavički adresiraju izmanipulisanim narodima, tj. bh. građanima.

Ukakofoniji dobro osmišljene etno-halabuke, javna dobra i imovinu građana, pod krinkom tobožnje tranzicije, knjiže

etno-demokratije, nakon „mraka socijalizma“ – i ne znajući to – osvanuli su kao prevareni, opljačkani i obespravljeni – etno-podanici. Nekada njihove fabrike i javna preduzeća, postale su vlasništvo stranaka i predmet postizbornih svađa, nagodbi i dioba pobjedničkih etno-struktura. Perfidna otimačina, pljačka društva i naroda je, formalno-pravno – legalizovana.

Stranački izabrani, upravni i

načini odmazde: neprimanja na, ili otpuštanje sa – posla ... prijetnje, ucjene, montirani sudski procesi ...

Nesmetano gomilanje enormnog bogatstva na jednoj (vladajućoj), i ekstremno siromaštvo na drugoj (građanskoj strani), dovelo je do socijalnog raslojavanja i bezakonja neviđenih razmjera.

Živimo kao građani sa najmanjom kupovnom moći u Evropi. Dok pedest posto građana živi na ivici,

a još trideset posto njih ispod ivice siromaštva, stotinjak b-h-s multimilionera (onih sa po 30 i više miliona ličnog bogatstva), teški su preko deset milijardi dolara. Na barometru korupcije, prvi smo u svijetu. Penzije i plaće, stotina hljada ljudi su neredovne ili nikakve.

Nezaposlenost i glad masovni. Skupa državna birokratija bezbrojna.

Postali smo zemlja živih mrtvaca. Mrtvaca koji hodaju.

Ni krive ni dužne, siromaštvom i izgladnjivanjem, b-h-s vlastodršci osudili su nas na bolno, dugo umiranje. A osuda na dugo umiranje, teža je od smrtnog presude.

Za koga, nakon svega glasati?

Glasaću samo za one koji me *uvjere* da će se istinski, stvarno, boriti za Čovjeka. Za pravnu i socijalnu državu. Za vladavinu Zakona, a ne ljudi.

Za „punu zaposlenost“ (ideal) i socijalnu sigurnost.

Glasaću, za one koji su protiv socijalne nejednakosti, materijalne i duhovne bijede kakvu sada imamo. Za ravnopravnost svih ljudi i građana. Za život jednakih šansi. Za besplatno školstvo i zdravstvo.

Glasaću, za one koji su protiv klero-etničkih i ideoloških predrasuda i podjela. Podjela na kojima jašu drčne i bogate b-h-s etno-gazde. Ukratko, glasaću za – one koji zagovaraju Socijalizam. Ali, ne verbalni, nego socijalizam na djelu.

Socijalizam u praksi. Onakav kakav srećemo na prostorima Švedske, Norveške i ostalih skandinavskih zemalja. ■

Glasaću, za one koji su protiv klero-etničkih i ideoloških predrasuda i podjela. Podjela na kojima jašu drčne i bogate b-h-s etno-gazde. Religije izdale Vjeru i Boga, a politika Humanizam

na sebe i trpaju u vlastite džepove. Tako građani (legitimni vlasnici društvene imovine), dakle gazde, postaju Sluge, a njihove Sluge (etno-političari) postaju Gazde i Gospodari.

Sve se odvija pod egidom licemjerno tempirane halabuke o „nacionalnoj ugroženosti“, i u ime tobožnje zaštite „vitalnog nacionalnog interesa“. Tako blef-priča o „nacionalnom interesu“, u ravni praktičnih životnih odnosa, završava kao – *interesni nacionalizam*. Na taj način smo, kao društvo, ispali iz ideologije.

U društvu bez ideologije nema borbe ideja. Na sceni su gole interesne borbe. Vode ih sinhronizovane, krimi etno-grupe, koje se *lažno* predstavljaju kao političke stranke. Usto još i – demokratske. One su istinski i jedini tlačitelji bh. građana koji to više nisu.

Nekadašnji građani (vlasnici društvene imovine), trljajući oči, sred zaslepljujućeg svjetla

nadzorni odbori, umjesto da nadziru zakonitost poslovanja, kako se to radi u normalnom demokratskom svijetu, imaju ovdje potpuno suprotnu zadaću. Da, naknadno legaliziraju nezakonito poslovanje i dobro organizovani kriminal isisavanja društvenog, našeg, novca za potrebe stranaka i njihovih nezajažljivih vrhuški.

U slučaju neslaganja sa logikom osiljene samovolje aktualnih političkih moćnika, krvava letva etno-demokratije, po kratkom postupku, anulira sve sumnje i dileme, braneći golom silom nepisana pravila pljačkaške etno-politikantske matrice. Tu su i mnogi nevidljivi

Mjesec borbe protiv kancera dojke

U Crnoj Gori se svake godine registruje oko 400 novooboljelih od kancera dojke, tačnije za posljednju godinu za koju postoje tačni podaci, a to je 2015. godina, dok je ukupan broj umrlih takođe za navedenu godinu 110.

Bilans ne mora da bude ovakav, jer je ova bolest, kada se otkrije u ranoj fazi - izlječiva. Zato stručnjaci povodom *Mjeseca borbe protiv kancera dojke*, koji se svake godine obilježava u oktobru, podsjećaju na važnost samopregleda i preventivnih pregleda. Efekat liječenja, iako su u terapiji karcinoma dojke napravljeni značajni pomaci, direktno zavisi od stadijuma bolesti u trenutku postavljanja dijagnoze i početka liječenja. Stoga je važno na vrijeme otkriti bolest. Pojava promjena na dojkama kod svake žene stvara paniku, ali je većina ovih promjena, srećom, benigne prirode. Prvi korak u ranom skriningu je samopregled. Stručnjaci kažu da samopregled treba da se radi već poslije 25. godine jednom mjesečno, najbolje poslije menstrualnog ciklusa. Ako ste u menopauzi, samopregled treba raditi uvijek istog datuma u mjesecu.

Nasljeđe se smatra najvažnijim faktorom rizika za mnoga oboljenja, a geni odgovorni za nastanak karcinoma dojke su BRCA 1 i BRCA 2. Ovi geni se inače nalaze u svim ćelijama, ali tek njihova mutacija izaziva kancer dojke. Žene koje su ih naslijedile nose 80 odsto rizika da obole.

Kod više od polovine njih bolest se javlja do pedesete, a kod nekih i u tridesetim godinama.

Sumnjive promjene na dojkama su:

1. otvrdline, čvorići ili zadebljanja,
2. promjene veličine i oblika

dojke,

3. stvaranje jamica ili nabiranje kože dojke,

4. svrab, ljuštenje pokožice ili osip na bradavici,

5. uvlačenje bradavice i

6. sekret iz bradavice.

Svaki od ovih znakova pojedinačno je razlog da obavezno odete na pregled. Preventivni

pregledi kod hirurga - onkologa, preporučuju se jednom godišnje, a po njegovom savjetu i ultrazvuk. Od 40. godine trebalo bi povremeno uraditi i mamografiju, ali isključivo kada ljekar to preporuči.

Domagoj Žarković,
Crnogorsko društvo za borbu
protiv raka

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI

Tel/fax: 031 344 244

E-mail: radio.delfin@t-com.me

www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:

Swift Address: RZBAATWW

Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA

Beneficiary's bank:

Party Identifier: 1-55.097.455 EUR

Swift Address: LOVBMEPG

Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO

IBAN ME25565005010000413202

Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica

Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, Ul. Trg republike bb

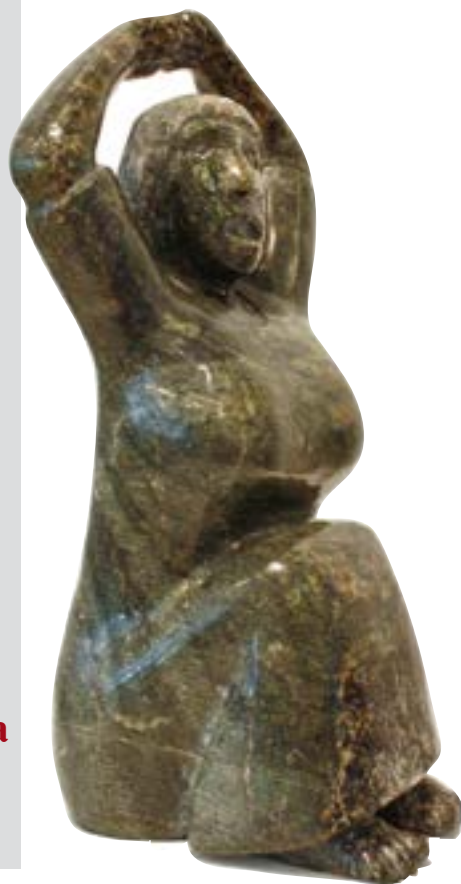
OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriježili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

DOĐEŠ U NEKE GODINE, A NIJE TI SE NI DOLAZILO

Prilično lako je biti odrastao. Stalno si umoran i onda ideš okolo i svima govoriš kako si umoran i onda oni tebi kažu kako su oni isto umorni

Utorak. Neka dosadna kišica nad Sremskim Karlovcima. Jednog, baš ovakvog, dana moj deda je rekao: „Samo da ne pada kiša kad me budu saranjivali“, pitali mi što, kaže, „More, da me ne psuju ljudi“. Umro baš u sezoni kiša. Namerno, garant. Garant.

Maločas ispred mene idu srednjoškolke, pričaju o lekcijama, kontrolnom, ogovaraju profesorku filozofije i nekog drugara štrebera. Podsetile su me na ono bezbrižno vreme kad je izgledalo da čitav svet čeka da ga osvojimo. Kad je jedino nedostižna bila petica iz matiša.

Ne znam kako i kada se desilo da mi iz stomaka, poput talasa, odlete leptirići, ostavivši za sobom rupu veličine večnosti. Sada lete sa lažnom jeseni. Najteža bolest srca je dobro pamćenje. Čuvajte vaša sećanja. Čuvajte i ne dajte da izblede, da nestanu... U njima nisu samo oni ljudi koje ste voleli, a sa kojima više niste ili kojih više nema. U njima ste i vi, onakvi kakvi više nikada nećete biti.

Svaki dan teramo sebe da ustanemo iz kreveta, da bismo radili iste stvari. A onda to zovemo životom. Džaba svemu tome što jednom dođe na svoje mesto, kad pre toga svi mi odemo u materinu. Zatvoriš se u sebe i mučiš se hiljadama pitanja. Ni goreg zatvora, ni većeg mučitelja.

I nema bega od sebe u sebi. Naučila sam da ne pričam o svojim problemima jer koga briga.

Minut ćutanja za sve odluke koje smo u kasne sate čvrsto doneli i onda se nikada nisu desile jer je svanuo novi dan. Ako ne promeniš mišljenje kada se promene okolnosti, nisi principijelan, glup si. U teoriji druga šansa

znači da si naučio nešto iz svojih grešaka i vratio si se da popraviš stvari, u praksi znači da nisi naučio ništa i vratio si se da dokusuriš i ono što nisi. Valjda je to tako kod nas koji smo ono godište kojem nije trebalo versko i građansko vaspitanje, jer smo imali kućno.

Prilično lako je biti odrastao. Stalno si umoran i onda ideš okolo i svima govoriš kako si umoran i onda oni tebi kažu kako su oni isto umorni. Što pre shvatiš svoju nebitnost u ogromnom svemiru, brže podstakneš bitnost u svom malom životu. Gluposti ostavim sa strane. Pa i ja sednem tamo.

Nekada sam i čvrsto verovala da ne postoji ništa što jedan razgovor ne može da reši, a onda sam upoznala ljude koji su me naučili da ni u šta ne verujem čvrsto. Kad sa ramena skineš teret tuđih očekivanja, na tom mestu izrastu krila. Ljudi kad gledaju fotografiju ili odraz u ogledalu prvo gledaju sebe. Zašto bi bilo drugačije u nekim drugim situacijama?

Eto, naiđu tako vremena pa mi 'ladno kad ne obujem čarape. Hladnoća čini čoveka racionalnim, a kome to treba?! I da ne zaboravim, uvek na ulici morate gledati kuda idete jer nikad se ne zna kada ćete naleteti na mene koja ne gledam. Ko se privuk'o, privuk'o se. Ja ne mogu više da zračim.

P. S. Što si stariji sve je jasnije koliko je bitno iz kakve je kuće i ne pitaju Crnogorci džabe prvo za prezime pa za ime.

Nataša ANDRIĆ

Dobili što su tražili

Mitingaška euforija opila je i veliki broj novinara. Mitingom i njegovim zahtjevima bili su oduševljeni čak i oni koji su u kabinete crnogorskih političara često dolazili po sopstveno mišljenje i udvorički ih citirali u svojim tekstovima

Poslije podne pa do duboko u noć 10. januara, trajala je zajednička sjednica Predsjedništva SR Crne Gore i CK SK Crne Gore. Na njoj je, pored ostalog, kritikovana beogradska štampa, pogotovo „Politikina” rubrika „Odjeci i reagovanja” u kojoj se „mjesecima blatila stara politika u Crnoj Gori, a slavili Momir i Milo”.

„Odjeci i reagovanja”, zapravo pisma čitalaca, koja je „Politika” danima objavljivala, bill su najprizemnija svesrpska propaganda i poligon za sijanje mržnje protiv svega u Jugoslaviji što se nije uklapalo u planove i kombinacije tadašnje politike u Srbiji, na čelu sa glavnim kreatorom Slobodanom Miloševićem.

Mitingaška euforija opila je i veliki broj novinara. Mitingom i njegovim zahtjevima bili su oduševljeni čak i oni koji su u kabinete crnogorskih političara često i samoinicijativno dolazili po sopstveno mišljenje i udvorički ih citirali u svojim tekstovima. Za „Omladinski pokret” izjavljivali su 11. januara:

Jovan Antonijević,
„Ilustrovan politika”,
Beograd:

-Danas narod hoće da pokaže da je žilaviji od onih koje proziva. Ubeđen sam da se neće pomaći dok ne ostvari svoje zahteve. Nešto se oseti u atmosferi kad postane izvršno, kad više ne trpi odlaganje. Sada je takav čas. Velika je sramota da nikog iz Skupštine nema da izađe da pozdravi ovaj narod i upita ga zašto je tu, mada im je to svima jasno. Mislim da se neće toliko odupirati kao oni u Novom Sadu, nadam se da će imati malo tanje obraze.

Branko Jokić,
dopisnik „Dela”, Ljubljana:

- Ovakav rasplet bilo je sasvim logično očekivati. Prijatno sam iznenađen saznanjem da crogorski narod nije bezlud kako sam mislio. Nevjerovatno je koliko je ovaj narod do bezumlja bio hrabar u ratu, koji grupno gine kao kamikaze, a da se u miru pokazao tako podanički i dodvornički rukovodstvu i vlasti... Otuda nije čudo što je ovo najpogdniji teren i duhovni milje da se formiraju feudanci i despoti tipa Veselina Đuranovića koji, je uobrazio da Crnom Gorom treba da vlada bar koliko kralj Nikola. Naravno, stvorio je i on svoje vrane (odnosno čavke), svoje serdare i ađutante, svoje Žarkoviće, svoje prevrtljive Orlandiće i Radonjiće, a onda svakom od njih čitavu galeriju muvatora i samozvanaca, ali smjenjujući ih brižno, koji su motrili na narod i osluškivali vrhovnu zapovijest.

Mira Ružić,
„Intervju”, Beograd:

- Mislim da su ostavke neminovne sudeći po zdravoj pameti. Ali, izgleda, ono što je blisko zdravoj pameti, nije blisko politici. Sve je više izražena ta suprotnost stavova, a posledica toga je ovaj dan.

Vlatko Vujović,
Tanjug, Podgorica:

- Ovo je najnormalniji nastavak oktobarskog protestnog skupa. Jer najbitniji zahtjevi radnika i studenata nisu ispunjeni. Situacija je još nepovoljnija nego u oktobru, jer nam se u međuvremenu dogodilo vanredno stanje, Žuta greda, i dalje pogoršavanje socijalne i ekonomske situacije.

• SEDMA SILA NA STEPENIŠTU
ZGRADE SKUPŠTINE CRNE
GORE: Svjedoci i učesnici

Milorad Popović,

Televizija Titograd:

- Sa ovim zahtjevima radnika, studenata i građana, i moja novinarska malenkost (a vjerujem da dijelim mišljenje i ostalih novinara) se u potpunosti usaglašava i podržava do kraja i bez rezerve. Vrijeme političke oligarhije i zadržanih političara odavno je trebalo da pripadne prošlosti. Međutim, prošlost još uvijek traje - od oktobarskih dana do danas. A tome mora doći kraj.

Marina Jočić,

„Titogradska tribina”:

- Mislim da se istorija ne može zaustaviti nikakvim birokratskim potezima. Narod je posljednji put, čini mi se, ukazao povjerenje ovom rukovodstvu davanjem vremena da se ispuni jedan od najvažnijih zahtjeva, a to je ostavka. Rukovodstvo očigledno nije imalo sluha za narod, a posljedica toga je ovaj dan.

Vidoje Konatar,

„Pobjeda”:

- To što je presudno uzdrmalo fotelje crnogorskog rukovodstva je - nečinjenje. Dosta je bilo stavova i obećanja, a ništa se nije uradilo. O tome jasno govore stavovi studenata koji traže ostavke. Jer, crnogorsko rukovodstvo mora da podnese kosekvence onih poteza kao što je Žuta greda. Očigledno je da će se žilavo odupirati zahtjevima za ostavke. Ranije su pominjali militantne grupe, a ne znam šta će sada izmisliti.

Dragan Janković,

„Jedinstvo”:

- Do ostavki mora doći, i samo je pitanje vremena kada će do toga doći, jer sadašnje rukovodstvo ne može izvesti narod iz ekonomske i društvene krize, a naročito zbog napada na radničku klasu kod Žute grede.

Vaska Ždraljević Joksimović,

„Pobjeda”:

- Osvanula sam jutros na sjednici Akcione konferencije „Radoja Dakića”. Radnici su saopštili da će budno pratiti ostvarivanje svojih zahtjeva. Satima ih posmatram i slušam kako traže promjene, uslov za sve, jasno je već kazano - traže radikalnu kadrovsku obnovu, traže konkretne odgovore na konkretna pitanja. Izgleda da su shvatili da je ovo jedini način ne samo da dobiju te odgovore, nego da više ne traže odgovornost onih pojedinaca koji su proteklih mjeseci zamajavali pričama o odgovornosti, obnovama i promjenama. Crnogorski radnik hoće da radi, neće milostinju. U oktobru je bio ponižen.

Svetlana Vuletić,

„Agrokombinat”:

- Narod je odgovorio konačno, a zidovi Skupštine ćute. Šta će oni reći, ne znam. Nisam baš veliki optimista. Međutim, narod je bar u situaciji da se oslobodi onog što ga u duši pritiska.

Momir Čabarkapa,

„Večernje novosti”, Beograd:

- Mislim da je crnogorsko rukovodstvo dobilo ono što je tražilo. To-liko je svojim nadmenim i naduvanim saopštenjima od oktobarskih dana iritiralo narod, da je ovo bilo neizbježno.

Budo Simonović,

„Politika ekspres”, Beograd:

- Potpuno je logično očekivati ovakav rasplet imajući u vidu zbivanja minulih mjeseci, a posebno od oktobra do danas. Crnogorsko rukovodstvo je napravilo ključnu grešku 20. avgusta prošle godine kada se povinovalo glasu foruma, a ne glasu i volji naroda. Da su tada uzeli organizaciju u svoje ruke i pokazali da su uz narod, stvari bi sasvim sigurno krenule drugim tokom. To je bio ljudski ispit iz koga su pali.

Ivo Popović,

Tanjug, Podgorica:

- Ovo je normalan tok događaja. Zahtjevi radničke klase i omladine za izlazak iz krize, za rješavanjem socijalnih problema, za smjenu rukovodstva, koje je svojim radom i neradom dovelo do ovog stanja, i u koje radnici, studenti i građani nemaju povjerenja, potpuno su logični. Međutim, još je važnije ko će doći na mjesto onih koji će sada otići.

Milorad Vučelić,

NIN, Beograd:

- Ovo postaje klasična situacija za zemlje realnog socijalizma, gde su stavovi države i društva potpuno odvojeni i suprotstavljeni. Ovde je stvar mnogo gora, jer ovo rukovodstvo rukovodi samo sobom. Nema nikakvu podršku naroda, radničke klase, partije, omladine, boraca, većine legalnih organizacija sistema. Ponašanje crnogorskog rukovodstva je bez presedana u svetu u političkom pogledu, izuzev u slučajevima diktature. Svakome ko ima imalo moralnog integriteta, imalo obraza i ko misli na svoju decu, glas naroda zvuči kao rečenica: „Maknite se s obraza naroda”.

(Kraj)

Priredio: Veseljko KOPRIVICA

NINA ILIĆ

Šta je vitraž i koliko je ova umjetnost popularna u Crnoj Gori?

Vitraž je stara umjetnička tehnika spajanja bojenog i slikanog stakla u određeni motiv koji prolaskom svjetlosti stvara poseban utisak kod posmatrača. Prvi vitraži su rađeni uz pomoć olovnih profila kojim su se spajali komadi stakla, da bi u 19. vijeku Louis Tiffany razvio poizvodnju novih vrsta bojenog i levenog stakla i uveo spajanje stakala bakarnim trakama i kalajem. To je omogućilo izvođenje složenijih motiva, kao i izradu različitih predmeta od stakla. Što se tiče Crne Gore, postoje vitraži u crkvama, takođe u nekim rezidencijalnim objektima iz ranijeg perioda. Međutim, 90-ih godina 20. vijeka počela je nešto veća primjena vitraža u enterijeru, kao što su poslovni i javni objekti, pojedine ustanove, a najviše objekti za stanovanje.

Kad ste počeli da se bavite vitražom i kako ste došli na ideju?

S obzirom na to da se ovim umjetničkim zanatom bave moji roditelji još od ranih 90-ih, mogu slobodno reći da je ovaj zanat postao sastavni dio mog bića još od ranog djetinjstva. Na samom početku to je bio njihov hobi da bi kasnije prerastao u porodični posao gdje smo danas svi uključeni i činimo jedan dobar tim.

Koje predmete od stakla izrađujete?

Osim prostornih vitraža kao osnovne djelatnosti u našem ateljeu se izrađuju i lampe, ogledala, figurice kao i drugi predmeti od stakla. Izrada vitraža je osnov mog bavljenja ovim zanatom, a onda kao logičan slijed su dolazile i neke druge, kao što je lampworking tehnika koja me dodatno fascinirala i omogućila da na poseban način topljenjem jedne druge vrste šipkastog soft stakla dobijem kombinacije kakve ja želim. Tako su u međuvremenu na gorioniku nastale staklene perle, koje čine sastavni dio unikatnog nakita, figurica žena od stakla i niza drugih neobičnih predmeta od stakla.

Nikšićanka Nina Ilić istoričarka je umjetnosti. Od djetinjstva, zahvaljujući roditeljima, gaji ljubav prema vitražu. Ovom umjetnošću se i sama bavi, a za *Monitor* govori o tome šta je „staklena“ umjetnost i koliko je osjetljivo baviti se njome

Koliko je izazovno raditi sa staklom i da li je ova umjetnost skupa za onog ko stvara?

Može se reći da je vrlo izazovno raditi sa staklom, jer kada pred sobom imate staklo izuzetne vrijednosti i znate da je svaka greška pri rezanju nepopravljiva, imate veliku odgovornost da ga na najbolji mogući način obradite i stvorite predmet koji želite, da bi njegova ljepota baš u tom obliku bila najizraženija. A koristeći razne tehnike u kombinaciji sa velikim izborom bojenog i levenog stakla koji se danas proizvodi isključivo za vitraž, otvaraju se mnoge mogućnosti za rad i onda su sve ideje, motivi i kreacije za dizajn izvodljive.

Sama tehnika jeste skupa, prvenstveno zbog visokih cijena stakla i materijala, koje je nemoguće nabaviti u Crnoj Gori. Ali svaki proizvod ima maltene neprolaznu vrijednost, što možemo vidjeti kroz istoriju umjetnosti gdje imamo podatke da su se vitraži nasljeđivali i čuvali iz generacije u generaciju.

Cijene li ljudi u Crnoj Gori ručni rad i da li se isplati baviti vitražom kod nas?

Zapravo je ljubav prema ovom zanatu bila presudna i u onim momentima kada nije bilo moguće u potpunosti naplatiti uloženi trud. Međutim, vremenom se i na ovim prostorima povećala svijest o ljepoti prostora u kojem se živi i provodi vrijeme, tako da je bojeno staklo u formi vitraža počelo da dobija svoje poklonike i postalo rado viđen dio enterijera u crnogorskim domovima.

Na koji način se može doći do vas, odnosno predmeta koje izrađujete?

Naš atelje se nalazi u porodičnoj kući u Gornjem Polju kraj Nikšića, u kojem svi oni koji žele da svoj prostor oplemene vitražima i predmetima od stakla mogu da dođu, vide i sami daju predloge za ono što žele. A nakit i staklene figurice, osim u ateljeu, se mogu naći u nekim od galerija u Podgorici i Kotoru i naravno putem društvenih mreža se takođe mogu pronaći i naručiti.

Miljana DAŠIĆ